

NUORTEN YKSINÄISYYS
SELITTÄJÄNÄ SOSIAALINEN, KULTTUURINEN JA TALOUDELLINEN
PÄÄOMA

Salla Korkalainen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Humanistis-yhteiskuntatie-
teellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopiston avoin
yliopisto
Helmikuu 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
Tekijä Salla Korkalainen	
Työn nimi Nuorten yksinäisyys -selittäjänä sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Helmikuu 2022	Sivumäärä 29
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä tutkielma käsittelee nuorten yksinäisyyttä ja sen kuvautumista valitussa aineistossa. Lisäksi tutkimuksessa on selvitetty miten sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma selittävät nuorten yksinäisyyttä.</p> <p>Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu yksinäisyyden käsitteestä sekä ranskalaisen sosiologin Pierre Bourdieun pääomien kenttäteoriasta. Tämän teorian mukaan todellisuuden voidaan ajatella jakautuvan kentiksi, joissa yksilöt toimivat kukin omien resurssiensa mukaisesti. Yksinäisyys on ilmiönä laajasti tunnettu, mutta erityisesti lasten ja nuorten kohdalla vielä vähäisesti tutkittu ilmiö. Sen on kuitenkin ymmärretty kietoutuvan yksilön ja häntä ympäröivän yhteisön suhteeseen. Yksinäisyyden nuoruudessa ajatellaan yleisesti johtavan huonoon tulevaisuuteen tai siihen mielletään kuuluvaksi haasteita oppimisessa, diagnooseja tai koulukiusaamista.</p> <p>Tutkimusaineisto koostuu kuudesta tutkimuksesta sekä yhdestä akateemisesta väitöskirjasta, sisältäen neljä suomenkielistä ja kolme ulkomaista tutkimusta. Aineiston hakuun on käytetty sähköisiä tietokantoja. Aineiston hakua on rajattu ainoastaan sellaisiin tutkimuksiin, joiden kohteena on olleet alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret.</p> <p>Tutkielma on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja sisällönanalyysin avulla on selvitetty pääomien vaikutuksia nuorten yksinäisyyteen. Tutkimustulosten mukaan yksinäisyyden kokeminen nuorten keskuudessa oli yleistä. Sosiaalisen pääoman vaikutukset yksinäisyyteen näyttäytyivät aineistossa erityisesti sosiaalisen tuen kautta. Ikätovereiden ja erityisesti perheen tarjoama tuki vähensi tutkimusten mukaan nuorten yksinäisyyttä. Kulttuurisen pääoman merkitys nuorten yksinäisyydessä kuvautui aineistossa pääosin harrastusten, vapaa-ajan vieton ja tyylien kautta. Harrastusten nähtiin vaikuttavan yksinäisyyden kokemiseen ja mitä enemmän nuoret osallistuivat toimintaan, sitä vähemmän he kokivat yksinäisyyttä. Taloudellisen pääoman vaikutukset näyttäytyivät pääasiassa perheen taloudellisten resurssien ja siten myös harrastuksiin osallistumisen mahdollisuuksien kautta.</p>	
Asiasanat: yksinäisyys, nuoruus, sosiaaliset suhteet, sosiaalinen pääoma, kulttuurinen pääoma, taloudellinen pääoma	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	YKSINÄISYYS.....	3
	2.1 Yhteiskunnallinen ja yksilöllinen yksinäisyys	3
	2.2 Yksinäisyys nuoruudessa	5
3	BOURDIEUN PÄÄOMIEN KENTTÄTEORIA.....	7
	3.1 Sosiaalinen tila ja symbolinen pääoma	7
	3.2 Sosiaalinen pääoma	9
	3.3 Kulttuurinen pääoma	10
	3.4 Taloudellinen pääoma	11
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	13
	4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	13
	4.2 Tutkimusaineiston hankinta ja rajausta	13
	4.3 Tutkimusaineisto.....	14
	4.4 Tutkimusmenetelmä.....	16
	4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	17
5	TUTKIMUSTULOKSET	19
	5.1 Miten nuorten yksinäisyys kuvautuu tutkimuksissa?	19
	5.2 Sosiaalisen pääoman vaikutus	21
	5.3 Kulttuurisen pääoman vaikutus	23
	5.4 Taloudellisen pääoman vaikutus.....	26
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	28
	LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Muistatko koskaan pohtineesi, miksi nuori on yksin koulun pihalla, vaikka muilla näyttäisi olevan kavereita ympärillään? Tai mietitkö koskaan, miksi kaikki nuoret eivät mahdu mukaan kaveriporukkaan? Lapsuudessa kaverisuhteet nähdään tärkeänä osana lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä, mutta pikkulapsen muuttuessa nuoreksi sosiaaliset suhteet ja kaveriporukkaan kuuluminen muuttuvatkin keskusteluissa uhkaksi nuoren hyvinvoinnille. Nuorten kokoontumisia julkisilla paikoilla saatetaan paheksua, vaikka nuorilla on tarkoituksena vain kuluttaa aikaansa. Nuoriin kohdistuva keskustelu saa herkästi usein negatiivisen sävyn. Havaintojeni mukaan vähäiselle keskustelulle ovat jääneet ne nuoret, jotka eivät kuulukaan porukkaan tai eivät muutoin kohtaa vertaisiaan. Tunnistetaanko nuorten yksinäisyyttä uhkana hyvinvoinnille samalla tavoin, kuin kaveriporukoiden liikkuminen kauppakeskuksissa? Nämä yksinäiset nuoret toimivat myös inspiraationani tähän työhön.

Kandidaatintutkielmani aiheeksi on valikoitunut nuorten yksinäisyys ja sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman vaikutukset sen selittäjänä. Nuoruuden ikäraja on määritelty hyvin eri tavoin. Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta, kun taas sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan nuori on 18–24-vuotias. Tässä tutkielmassa nuorella tarkoitetaan alaikäistä, alle 18-vuotiasta. Aiheen ja tarkan ikärajan valintaa ohjaa mielenkiintoni lisäksi oma kokemukseni nuorten parissa työskentelystä, jossa kohteena ovat alaikäiset nuoret. Myös vallitsevan koronapandemian on tunnistettu lisänneen yksinäisyyttä, ja sen myötä mielenkiintoni aiheeseen on kasvanut. Sosiaalityössä nuoria osallistetaan laajasti oman asiansa käsittelyssä ja lähes poikkeuksetta nuorelta tiedustellaan hänen sosiaalisista suhteistaan ja muodostetaan käsitystä muun muassa nuoren vapaa-ajasta. Siten on tärkeää myös ymmärtää mekanismeja sosiaalisten suhteiden ja yksinäisyyden taustalla.

Tunteet ja kokemukset yksinäisyydestä kuuluvat myös osaltaan nuoren normaaliin kehitykseen. Nuori itsenäistyy, kasvaessaan irtaantuu vanhemmistaan ja hakeutuu vertaistensa pariin. Kaikilla nuorilla tilanne ei kuitenkaan ole yhtä hyvä. Tutkimusten mukaan nuorten keskuudessa koettu yksinäisyys on yleistä ja maailmanlaajuistenkin tutkimusten mukaan jopa 10 prosenttia lapsista ja nuorista kokevat itsensä

usein yksinäiseksi. (Lyyra, Välimaa, Leskinen, Kannas & Heikinaro-Johansson 2016; Uusitalo 2007, 24.)

Jokainen saattaa kohdata elämänsä aikana hetkittäin yksinäisyyttä, eikä sille voida nimetä yksiselitteistä tekijää. Syiksi yksinäisyydelle on mainittu varhaisen vuorovaikutuksen puutteita, luonteen piirteitä, sosiaalisten taitojen kömpelyyttä, nuoren kyvyttömyyttä asettua toisen ihmisen asemaan tai sattumien summaa. Nuorelle kokemus yksinäisyydestä voi olla tuskallinenkin olotila, joka voi johtua ystävien tai läheisten ihmissuhteiden puutteesta tai nuoren kyvyttömyydestä saavuttaa läheisyyden ja turvallisuuden tunne toisen seurassa. Yksinäisyyden kokemus on tutkimusten mukaan yhteydessä huonoon itsetuntoon sekä masennukseen. Yksinäisyyden on havaittu myös vaikuttavan mm. opiskeluun, sosioemotionaaliseen hyvinvointiin sekä psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. (Junttila 2015, 88; Uusitalo 2007, 26, 31–34.)

Ilmiönä yksinäisyys on laajasti tunnettu, mutta silti siihen on sen henkilökohtaisuuden vuoksi hyvin vaikea tarttua. Toisinaan yksinäisyys voi olla itse valittua ja se voidaan kokea voivaroja kasvattavana. Yksinäisyys voi olla kuitenkin myös olosuhteiden sanelema pakko ja täysin yksilön toiveiden vastainen, jolloin sosiaaliset tarpeet jäävät vaille toteutumistaan. Yhteiskunnassamme korostetaan yksilöllisyyttä, vastuuta ja vapautta, mutta yksinäisyyden yllä leijailee edelleen kaiku jostakin negatiivisesta, erilaisuudesta. (Heiskanen & Saaristo 2011, 9; Uusitalo 2007, 23.)

Tässä tutkielmassa yksinäisyyttä on käsitelty Pierre Bourdieun sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman kenttäteorioiden kautta. Tutkielmassa on etsitty vastauksia siihen, miten nämä pääomat selittävät nuorten yksinäisyyttä. Sosiaalinen pääoma mielletään usein sosiaalseksi voimavaraksi, jota muotoutuu ihmisten formaalin ja informaalin kanssakäymisen tuotteena. Pääoman käsitettä on yhteiskuntatieteissä nostettu yhdeksi hyvinvoinnin tuottajaksi ja sen ylläpitäjäksi. (Ellonen 2008, 31.) Sosiaalisella, kulttuurisella ja taloudellisella pääomalla viitataan yksilön sosiaalisiin verkostoihin, tietoon, taitoon, koulutukseen ja kulttuurisiin resursseihin sekä omaisuuteen ja yksilön taloudellisiin resursseihin.

Käsitteenä pääoma yhdistetään kolmeen sosiologiin, Pierre Bourdieuhun, James Colemaniin sekä Robert Putnamiin. Näiden sosiologioiden käsitteet kuitenkin poikkeavat toisistaan jonkin verran. Bourdieun on kerrottu edustaneen heistä eurooppalaista näkökantaa, ja hänen mukaansa pääomat mahdollistavat yhteiskunnassa erottautumisen. Coleman sen sijaan korostaa sosiaalista pääomaa yksilöllisenä resurssina, jossa kulttuuriin, sukupuoleen ja ikään liittyvät seikat jäävät huomiotta. Putnamin teoria puolestaan korostaa sosiaalisen pääoman yhteisöllistä ominaisuutta ja verkostoja, jossa keskeisenä ovat kansalaishyveet ja kansalaisaktiivisuus. Putnamin määrittelyssä myös lapset ja nuoret jäävät käytännössä määritelmän ulkopuolelle. (Ellonen 2008, 31–37.) Näistä syistä tähän tutkielmaan valikoitui teoreettinen viitekehys Pierre Bourdieun pääomien kenttäteoriasta.

2 YKSINÄISYYS

2.1 Yhteiskunnallinen ja yksilöllinen yksinäisyys

Ihminen kaipaa ympärilleen sosiaalisia suhteita, joita muodostetaan koko elämänpolun ajan, lapsuudesta vanhuuteen niin perheenjäsenten, ystävien tai työ- ja opiskelukavereidenkin kanssa. Hyvinvointi kytkeytyy yksilön ryhmään tai yhteisöön kuulumiseen ja sen kautta rakentuviin sosiaalisiin suhteisiin.

Yksinäisyys on Junntilan (2016, 53) mukaan määritelty epämieluisaksi psykiseksi oloksi, jossa jollakin tapaa puutteelliset ihmissuhteet aiheuttavat negatiivisia tunteita. Ilmiönä yksinäisyyttä on tarkasteltu myös evoluution kautta, jolloin yksinäisyyden kokemus on samankaltainen mekanismi kuin nälän tai janon tunne. Tällöin yksilö suuntaa huomionsa negatiiviseen asiaan ja pyrkii löytämään siihen ratkaisua.

Yksinäisyyden ydin kietoutuu yksilön ja häntä ympäröivän yhteisön suhteeseen. Sosiaaliseen ja fyysiseen hyvinvointiin liittyvä yksinäisyys ei ole kuitenkaan ainoastaan yhteiskunnasta riippumaton yksilön mielentila tai persoonallisuuden piirre. (Saari 2010, 47.) Junntilan (2016, 54–55) mukaan yksinäisyys ei ole yhtä kuin yksin oleminen. Toisinaan yksinäisyys voi olla myös virkistävä, kaivattu olotila esimerkiksi pitkän työ- tai koulupäivän jälkeen. Negatiivisen sävyn yksinäisyys saa silloin, kun se aiheuttaa ahdistavan tunteen. Yksinäisyys on subjektiivista, eikä kukaan ulkopuolelta voi määritellä, onko yksilö yksinäinen vai ei.

Saaren (2010, 25, 47) mukaan yksinäisyys on yhteiskunnallisen muutoksen ehdollistama sosiaalinen suhde. Yksinäisiä ei voida kuitenkaan pitää yhteiskunnasta erillisinä tai rajattuna ryhmänä. Kaikkien yksinasuvien ei voida sanoa olevan yksinäisiä tai kaikki parisuhteessa olevat ei-yksinäisiä. Yksinäisyyteen kytkeytyvät sosiaaliset suhteet eivät korvaa toisiaan, toisin sanoen yksinäisyyttä voi syntyä vain jollakin sosiaalisten suhteiden ulottuvuudella, vaikka toinen ulottuvuus olisi ylikuormittunut.

Yksinäisyyden sanotaan olevan suhteellista, sillä myös sen vaikutukset hyvinvointiin on suhteellisia tai asteittaisia. Yksinäisillä on muuhun väestöön verrattuna jotakin enemmän tai vähemmän ja valtaosa yksinäisistä kokee kuitenkin olevansa onnellisia.

Sosiaalisten suhteiden puute tai irrallisuus voivat aiheuttaa ahdistavaksi muodostuvaa yksinäisyyttä. Jo pitkään jatkunut yksin oleminen voi johtaa yksinäisyyteen ja eristäytyneisyyteen. Junntilan (2016, 68) mukaan sekä yksin olemisellä että yksinäisyydellä on todettu olevan vakavia seurauksia hyvinvoinnille. Yksinäisyys aiheuttaa muun muassa ahdistusta, masennusta, itsetuhoisuutta ja koulutus- ja työuran katkeamista. Väliaikaisesta yksinäisyydestä voi muodostua koko elämää määrittelevä ahdistava olotila. Yksinäisyyden jatkuessa pitkään, se muuttaa yksilön tulkintoja omista onnistumisistaan itseään vahingoittaviksi, vahvistaa kielteisiä tunteita ja ylläpitää ahdistunutta olotilaa. Myös muiden ylisukupolvisesti siirtyvien ilmiöiden tapaan, yksinäisyys siirtyy sukupolvelta toiselle geneettisten ominaisuuksien, opittujen toimintamallien ja kokemusten seurauksena.

Yksinäisyyttä on alettu 2000-luvun jälkeen ymmärtämään aiempaa enemmän yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä, jolla on yhtymäkohtia suomalaiseen, institutionaaliseen rakenteeseen. Yksinäisyys ei ole ainoastaan medikalisoitavissa, yksilön biologiasta johtuva sairaus tai psykologinen kehityshäiriö, jota voitaisi hoitaa lääkkein tai terapian avulla. Sosiologisesta näkökulmasta katsottuna yksinäisyydessä on kyse yhteiskunnallisesta, sosiaalisten suhteiden rakentumiseen liittyvistä haasteista, johon yhteiskunnassa voidaan vaikuttaa yhteiskuntapolitiikan kautta. Henkilökohtaisen asian, kuten yksinäisyyden määrittelyminen yhteiseksi yhteiskunnalliseksi asiaksi herättää keskustelua ja vastarintaa. Näin on tapahtunut aiemmin myös esimerkiksi perheväkivallan suhteen. Yksityinen asia on mahdollista nostaa yhteiskunnalliseksi tuomalla keskusteluun niihin liittyviä hyvinvointihaittoja. (Saari 2010, 11–12.)

Tutkimusten mukaan yhteiskunnan modernisoituminen on kasvattanut ystävyys-suhteiden merkitystä saman aikaisesti, kun niiden puuttuminen eli yksinäisyys on noussut aiempaa merkityksellisemmäksi hyvinvointivajeeksi. Suomessa ystävien on ajateltu olevan hyvä vaihtoehto suvulle ja esimerkiksi apua pyydetessä ystävillä on sukulaisten sijaan merkittävä rooli. Tutkimusten mukaan yhteiskunnan institutionaalisen rakenteen ja hyvinvointivaltion välillä on mekanismeja, jotka vaikuttavat onnellisuuteen ja yksinäisyyteen. Suurin osa suomalaisista kokee olevansa varsin hyvinvoivia, josta on mahdollista tulkita suomalaisen yhteiskuntapolitiikan onnistuneen ja institutionaalisen rakenteen toimivan. (Saari 2010, 105–106, 139–140.)

Yhteiskunnassa koettu yksinäisyys on yhteydessä kyseisen yhteiskunnan empatiakuilun syvyyteen, jolla viitataan ihmisten väliseen emotionaaliseen ja sosiaaliseen etäisyyteen. Tämä liittyy yksilöiden kykyyn eläytyä toisten, yksilön lähipiiriin ulkopuolelle jäävien ihmisten asemaan tilanteissa, joissa tarvitaan apua ja tukea. Sosiaalinen ja yhteiskunnallinen etäisyys voivat niveltyä yhteiskuntaluokkaan, statukseen tai

valtaan, jolloin etäisyyden kasvaessa yksilöt tai ryhmät eriytyvät vähentäen niitä yhdistävää yhteenkuuluvuutta ja luottamusta eli sosiaalista pääomaa ja siten lisää yksin jäämisen todennäköisyyttä. (Saari 2010, 24.)

Sosiaalisten suhteiden solmiminen ja verkostoihin liittyminen on helppointa heille, jotka osoittavat kiinnittyneensä yhteiskuntaan, instituutioihin ja yhteisöihin oikeiksi mielletyillä tavoilla. Tutkimuksissa ja teorioissa näitä kuvataan sosiaalisen pääoman, verkostoitumisen, luottamuksen ja osallisuuden käsitteillä. Kiinnittyminen yhteiskuntaan vahvistaa normaaleina pidettyjä uria, joista putoaminen aiheuttaa sivullisuutta ja eriytyneisyyttä. Elämään liittyvien instituutioiden tai sosiaalisten suhteiden joukosta syrjäytyvä asettuu sivullisen rooliin, jolloin elämä voi täytyä itseään toteuttavalla ennusteella, tarkoittaen yksinäisyyden toteutumista suoraan tai välillisesti. (Harinen 2008, 86.)

Yksinäisyystutkimuksessa ei ole päästy vielä yhtä pitkälle kuin sosiaalisten suhteiden, sosiaalisen pääoman ja onnellisuuden tutkimuksessa. Sosiaalisten suhteiden vähäisyyttä tai puuttumista on tutkittu verrattain vähän sosiaaliseen pääomaan liittyen. Sosiaalisen pääoman osalta yksinäiset ovat heitä, joilla sosiaalista pääomaa on muihin verrattuna vähäisesti. Oman hyvinvointinsa kustannuksella yksinäiset jäävät paremmin verkostoituneiden katveeseen, eivätkä kilpaile niistä sosiaalisista resursseista, joita verkostoissa syntyy. Tutkimuksissa on havaittu ystävien ja yhteisöjen merkitys onnellisuuteen, mutta sosiaalisten suhteiden puuttumisesta koettuun hyvinvointiin, tiedetään vielä vähän. (Saari 2010, 15.)

2.2 Yksinäisyys nuoruudessa

Yksinäisyyttä pidetään usein ei-toivottuna asiana, tietynlaisena syrjäytymisen muotona, josta pyritään pääsemään eroon. Arkisesti ajateltuna yksinäisyys on sitä, ettei ole ystäviä. Yksinäisyyden ajatellaan olevan jotakin tavallisuudesta poikkeavaa ja nuorten kohdalla siihen mielletään kuuluvaksi haasteita opiskeluissa, lääketieteellisiä diagnooseja tai koulukiusaamista. Harisen (2008, 84) mukaan nuoret itse määrittelevät yksinäisyyden olevan puutetta sosiaalisissa suhteissa, syrjäytetyksi tulemiseksi sekä sellaiseksi kokemukseksi, jota kaikin mahdollisin keinoin pyritään välttämään.

Yksinäisyyden nuoruudessa ajatellaan yleisesti johtavan huonoon tulevaisuuteen. Nuorten yksinäisyyttä voidaan kuitenkin käsitellä erilaisista lähtökohdista, kuten sisäisen minän yksinäisyytenä, jolloin nuoren oma persoonallisuus on hänelle itselleenkin vieras ja nuori hakee minuuttaan. Tämä saattaa näyttäytyä muille murrosiän kapinallisuutena. Mitä aikaisemmin nuori on sinut itsensä kanssa, sitä nopeammin hän kykenee solmimaan sosiaalisia ihmissuhteita. Nuoruudessa koettu yksinäisyys voi olla myös fyysistä tai emotionaalista yksinäisyyttä, jolloin nuorella on voimakas

kaipuu läheisyydelle ja ystävien kanssa hakeudutaan lähelle toisia. Emotionaalisessa yksinäisyydessä nuorelta puuttuu läheinen ihmissuhde tai se ei täytä nuoren sosiaalisten suhteiden tarvetta. Nuoren yksinäisyyttä voidaan tarkastella myös sosiaalisen yksinäisyyden tai eksistentiaalisen yksinäisyyden kautta. Sosiaalista yksinäisyyttä kokevalla nuorella sosiaalinen verkosto on hajanainen tai puutteellinen, kun taas eksistentiaalista yksinäisyyttä kokeva nuori ei ole löytänyt elämälleen tarkoitusta. Nuorilla, kuten aikuisillakin, on tarve tuntea olonsa yhteiskuntaan tai yhteisöön kuuluvaksi. Sosiaalisen verkoston merkitys korostuu nyky-yhteiskunnassa ja syrjäytymisen on ymmärretty uhkaavan yhä kasvavaa nuorten joukkoa. (Uusitalo 2007, 26–28.)

Harisen (2008, 87–89) mukaan elämän nivelvaiheet ovat tutkimusten mukaan näyttäneet suurimpana riskivaiheena sosiaalisista suhteista ja instituutioista erkaantumiselle. Murrosiän kynnyksellä lapsi erkaantuu vanhemmistaan ja myöhäisnuoruuden nivelvaiheessa jätetään taakse lapsuuden ja varhaisnuoruuden olot. Myöhäisnuoruudessa haetaan aiempaa enemmän uusia, yleensä itse valittuja sosiaalisia suhteita. Lapsuudessa muodostetut sosiaaliset suhteet eivät välttämättä tarkoita niiden laadukkuutta, sillä erityisesti nuorten kohdalla niihin voi kytkeytyä pakottamista tai kontrollointia. Tutkimusten mukaan ystävyys ja muut ihmissuhteet muodostuvat tyttöjen ja nuorten naisten elämässä myönteisimmiksi elämän sisällöiksi kuin pojilla ja nuorilla miehillä. Nuorisobarometritutkimuksen mukaan yksin asuvien nuorten sosiaaliset suhteet eivät ole kaikkein epätyytyttävimpiä. Kuitenkin yksin asuvien, opiskelijan tai varhaisen työelämän ulkopuolelle jäävien nuorten yksinäisyyden riski kasvaa. Heikko taloudellinen tilanne vähentää mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin ja työttömyys heikentää tulevaisuuden suunnittelua.

Yksinäisyys ja sosiaalisten suhteiden vajavaisuus voivat Harisen (2008, 91) mukaan määrittäytyä negatiiviseksi tai positiiviseksi tilaksi. Koululaisten yksinäisyyteen liitetään ei-toivottu merkitys ja siihen kytkeytyy usein koulukiusaamista ja nuorten keskinäisiä hierarkioita. Lapsuudessa ja varhaisnuoruudessa yksinäisyyden taustalla voivat olla myös sosiaalinen taidottomuus, empatiakyvyn puute ja kyvyttömyys asettua toisen asemaan tai ikätovereiden kanssa eritahtiin kehittyminen voi aiheuttaa vaikutta solmia epätyytyttäviä sosiaalisia suhteita (Uusitalo 2007, 32). Myöhäisnuoruudessa sen sijaan nuoret itse määrittävät yksinäisyyden ja sen uhan elämävaiheeseen, jossa itsenäistytään ja kasvetaan nuoresta aikuiseksi. Myöhäisnuoruudessa yksinäisyys paikantuu usein vaiheeseen, jolloin muutetaan omilleen tai aloitetaan opiskelut toisella paikkakunnalla ja uusia ystävyys-suhteita ei ole syntynyt. Ulkopuolisuuden kokemus, heikko taloudellinen tilanne tai samanhenkisyyden puuttuminen ovat vaikuttajina sosiaalisten kontaktien vähenemiselle. (Tiilikainen 2016, 138.)

3 BOURDIEUN PÄÄOMIEN KENTTÄTEORIA

3.1 Sosiaalinen tila ja symbolinen pääoma

Pierre Bourdieu (1930–2002) on ollut yksi aikansa tunnetuimpia sosiologeja, joka on kehittänyt kenttäteorian symbolisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta pääomasta. Bourdieun sosiologisten käsitysten juuret ulottuvat konfliktiteoriaan ja strukturalismiin asti. (Siisiäinen 2003, 205; Roos 2013, 135.) Tässä osuudessa on avattu sosiaalisen tilan ja symbolisen pääoman sekä sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman käsitteitä. Tutkielmassa on analysoitu aineistoissa esiin nousutta nuorten yksinäisyyttä näiden Bourdieun pääomateorioiden valossa.

Bourdieuun teorian mukaan sosiaalisella tilalla ymmärretään tilaa, jossa pääomat muodostuvat yhdessä ja erikseen (Bourdieu 1998, 15). Bourdieun kenttäteoriassa yksilöiden sosiaalisen tilan rakentumiseen vaikuttavat sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma sekä ajallinen ulottuvuus, jolla viitataan yksilön sosiaaliseen liikkuvuuteen (Purhonen, Gronow, Heikkilä, Kahma, Rahkonen & Toikka 2014, 15). Kahman (2011, 22–23) mukaan Bourdieu pitää sosiaalista tilaa moniulotteisena, melko itsenäisten kenttien kokonaisuutena, joilla yksilöt liikkuvat kukin omien resurssiensa mukaisesti. Sosiaalisen tilan kentät, kuten taide ja tiede ovat riippuvaisia taloudellisen tuotannon kentästä. Sosiaalisen tilan kentällä hallitsevassa sekä hallittujen asemassa olevat pääomat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisiinsa.

Ajatus sosiaalisesta asemasta tietyssä sosiaalisessa tilassa on elämäntyylien ja kulutuksen sosiaalisen eriytymisen taustalla. Pierre Bourdieu käsittelee sosiaalisen tilan käsitettä myös erotteluperiaatteen avulla, jolloin sosiaalisen tilan jakamisessa ymmärrettävin erotteluperiaate on taloudellisen ja kulttuurisen pääoman kautta. Näitä Bourdieu pitää erottautumisen kannalta myös tärkeimpinä pääoman muotoina ja siten sosiaalisen pääoman rooli ei ole yhtä keskeinen. Pääoman ja kulttuurin

ulottuvuuksien etäisyys määrittää niiden samankaltaisuuden. (Bourdieu 1998, 12–19; Kahma 2011, 22.) Pääomien hajautuminen määrittelee, mitkä ja missä suhteessa niitä voi hyödyntää kullakin sosiaalisen toiminnan kentällä. Jokaisella pääoman kentällä yksilöt toimivat vahvistaen siellä arvostetuimpina pidettyjä ominaisuuksia eli pääomia. Näillä pääomien kentillä toimitaan oman habituksen eli yksilön ulkoisen olemuksen ja normien mukaan. (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2004, 181–182; Siisiäinen 2003, 209.)

Saariston ja Jokisen (2013, 176–177) mukaan pääomat voidaan jakaa kahteen tyyppiin, joista ensimmäinen on jakaminen taloudelliseksi ja symboliseksi pääomaksi. Näistä symbolinen erkaantuu edelleen kahteen alatyypin eli sosiaaliseen ja kulttuuriseen pääomaan. Toisena vaihtoehtona on jaotella pääomat kolmeksi, jotka ovat sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma. Nämä kolme ulottuvuutta ovat toisistaan erillisiä, mutta voivat Bourdieun teorian mukaan vaihdella riippumatta toisistaan. (Purhonen, Rahkonen & Roos 2006, 35.) Ne voivat olla yhteydessä toisiinsa, vaikka kukin niistä on oma kokonaisuutensa. Pääomat voivat olla haluttuja useammalla kentällä samanaikaisesti ja niitä voidaan siirtää tiettyyn rajaan asti myös muille kentille (Saaristo & Jokinen 2013, 178). Tässä tutkielmassa mukaillaan kuvattua pääomien kolmijakoisuutta.

Kahman (2011, 23–24) mukaan symbolista pääomaa voidaan pitää muiden pääomien yläkäsitteenä. Bourdieun (1998, 99, 167) mukaan symboliselle pääomalle ominaista on se, että se on yhteistä kaikille ryhmän jäsenille. Se on yhteisön jäsenten ominaisuuksien ja havaintojen väliseen suhteeseen perustuvaa olemista. Symbolinen pääoma kiinnittyy yhteisöihin ja kasaantuu sellaisiin yhteisöihin, jotka ovat sijoittaneet siihen. Symbolinen pääoma voi olla lähtöisin mistä tahansa pääomasta, mutta edellyttää yksilöiden ymmärtävän ja tunnistavan sen sekä antavan sille arvoa. Muita pääoman lajeja voidaan vaihtaa symboliseksi pääomaksi eli symboliseksi arvostukseksi.

Yhteisöt ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet sisältävät sosiaalisia hierarkioita ja eroavaisuuksia statuksessa, sosiaalisessa asemassa. Tietyn aseman voi saavuttaa perintönä tai itse hankkimalla ja saavutettua sosiaalista asemaa ilmentetään symbolisesti eri tavoin. Pääomien määrä ja tyyppi määrittelevät yksilön asemaa erilaisilla yhteiskunnan toimintakentillä. Pääomien arvostettavuus ja omaisuudet ovat täysin kontekstiin sidottuja. Sosiaalinen asema ilmenee symbolisesti muun muassa elämäntapana tai -tyylinä, johon nivoutuvat myös asenteet, arvot ja poliittinen suuntautuminen. Nykyisessä yhteiskunnassa elämäntyyliä kuvaavat parhaiten kulutus, jota konkretisoi symboliset kohteet, kuten merkkivaatteet tai kalliit korut. Symboliikan kautta tuodaan esille omaa identiteettiä, mutta myös eroavaisuuksia toisiin. Tämä liittyy ryhmien välisiin, sosiaalisia eroavaisuuksia merkitseviin symbolisiin rajoihin ja eriarvoisuuden rakentamiseen ja yllä pitämiseen. (Kahma 2011, 23–24; Purhonen ym. 2014, 13).

3.2 Sosiaalinen pääoma

Yhteiskunnalliseen keskusteluun hyvinvoinnin ymmärtämiseksi on nostettu muun muassa inhimillisen ja fyysisen pääoman rinnalle sosiaalinen pääoma. Tällä viitataan sosiaaliseen ympäristöön tai sosiaalisten suhteiden toimintaympäristöihin, kuten erilaisiin yhteisöihin tai normeihin, jotka myötävaikuttavat verkoston jäsenten sosiaalista kanssakäymistä ja asioiden sovittamista yhteen. Tämän on nähty tehostavan tavoitteiden toteutumista ja yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia. (Ruuskanen 2002, 5.)

Bourdieu kuvaa sosiaalisen pääoman olevan jo ”olemassa olevien ja potentiaalisten resurssien kokonaisuus”. Toisin sanoen se voidaan ymmärtää yksilön jäsenyytenä erilaisissa verkostoissa, joissa samanlaiset arvot ja luottamuksen toisiaan kohtaan omaavat yksilöt kohtaavat. Bourdieu viittaa teoriassaan myös yksilön resursseihin ja etuihin, jotka mahdollistuvat erilaisten sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden ja yhteisöjen kautta. (Purhonen ym. 2006, 34; Ruuskanen 2002, 16.)

Siisiäisen (2003, 209) mukaan sosiaalinen pääoma edesauttaa mukana verkostoihin pääsemisessä, mutta käyttää myös niiden voimaa omana resurssinaan. Sosiaalista pääomaa ei kuitenkaan voida hyödyntää täysin vapaasti, sillä ensin on ymmärrettävä symbolisen pääoman hallintaa. Ruuskanen (2002, 17) mukaan ryhmään kuulumisen sisältää yksilöiden keskinäistä arvostusta ja luottamusta, joita ylläpidetään symbolisesti. Jotta sosiaalista pääomaa on mahdollista hallita, edellyttää se sosiaalistumisen avulla syntyvää kykyä hahmottaa kentillä tapahtuvaa kunnioituksen ja maineen hankintaa, joiden avulla syntyy arvopohjaisia verkostoja. Bourdieu kuvaakin sosiaalista pääomaa verkostona, jossa keskiössä ovat resurssit. Tällöin kyseessä on ryhmän jäsenten suhteiden muodostama kokonaisuus, ei pelkästään kaikilla oleva yhteinen ominaisuus. (Siisiäinen 2003, 209.)

Kouvon (2010, 166) mukaan sosiaaliselle pääomalle ei ole tyypillistä sen sitoutuminen fyysisiin resursseihin tai yksilön ominaisuuksiin. Yksilöiden välisten sosiaalisten suhteiden onnistuessa hyvin, ne ylläpitävät itseään. Sosiaalinen pääoma voi toimia myös kulttuurisen ja taloudellisen pääoman tavoin erottajana ja myös muilla pääomilla on vaikutusta sosiaalisen pääoman muotoutumiseen. Näin esimerkiksi varallisuus tai hankittu koulutus ennustavat myös sosiaalisen pääoman kasvamista.

Sosiaalinen pääoma voidaan käsittää myös luottamuksen ja normien rakentamisen välineenä osana sosiaalista vuorovaikutusta sekä toimintoja. Sosiaalinen pääoma auttaa yhteisten haasteiden ratkaisemisessa verkostossa syntyneen luottamuksen avulla ja saa siten yksilöt mukautumaan kaikkia yhteisesti hyödyttäviin ratkaisuihin sivuuttaen oman yksilöllisen edun. Sosiaalinen pääoma mahdollistaa tiedon kulkua ja edistää yhteisöjen toimintaa, sillä sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääntyessä, se usein myös helpottuu ja saa yksilöt ymmärtämään heidän suhteensa toisiinsa. (Ruuskanen 2002, 6–7.) Sosiaaliselle pääomalle on ominaista sen olemassa olemisen ja

toistettavuus, ainoastaan sosiaalisten vuorovaikutusten kautta, jotka vaativat vasta-vuoroisuutta. Taloudellinen ja kulttuurinen pääoma vaikuttavat yhdessä sosiaalisen pääoman syntyyn. (Kivelä & Siisiäinen 2007, 155.)

Sosiaaliin verkostoihin osallistuminen ja niistä hyötyminen ilmentävät sosiaalista pääomaa yksilön näkökulmasta. Sosiaalisten kontaktien myötä yksilön sosiaalinen pääoma myös määrittyy. Sosioekonomisten tekijöiden on myös havaittu kytkeytyvän sosiaalisten verkostojen syntymiseen ja niiden ylläpitämiseen. Sosiaalisen pääoman jakautumisessa on havaittu eroja myös väestöryhmien välillä. (Kouvo 2010, 168–175; Saaristo & Jokinen 2013, 177.)

3.3 Kulttuurinen pääoma

Bourdieu on kehittänyt kulttuuripääoman käsitteen tutkiessaan lasten koulumenestyksen välillä esiintyviä eroja. Bourdieu havaitsi, ettei ainoastaan taloudellisilla seikoilla voida selittää sitä, miksi korkeassa sosiaalisessa asemassa olevien vanhempien lapset pärjäävät huonompiosaisesta perheestä tulevia paremmin koulussa. Bourdieun näkemyksen mukaan koulut eivät olleet instituutioina sosiaalisesti neutraaleja, vaan niissä näyttäytyy yhteiskuntaluokkien kulttuuriset kokemukset. Bourdieu nosti kulttuuriperinteet, tietynlaiset asenteet, kielelliset kompetenssit sekä henkilökohtaisen tyylin osaksi kulttuuripääomaa. (Purhonen ym. 2014, 18.)

Kulttuuripääoman käsite on kehitetty, jotta voitaisi ymmärtää kulttuuristen resurssien ja elämäntyylien osallisuutta yhteiskunnassa esiintyvän eriarvoisuuden toteutumisessa ja toisaalta sen ylläpitämisessä. Bourdieu on jaotellut kulttuuripääoman kolmeen muotoon; ruumiillistuneeseen, objektivoituneeseen sekä institutionalisoituneeseen. Ruumiillistuneessa pääomassa kulttuurinen pääoma näyttäytyy yksilön habituksesta. Kehonkieli, puhetyyli, kielitaito tai tapa pukeutua ovat ruumiillistuneen pääoman ilmenemismuotoja. Objektivoitunut kulttuuripääoma koostuu materiaalisista esineistä, kuten yksilön taidekokoelmista. Institutionalisoitunut kulttuuripääoma sen sijaan käsittää yksilön akateemiset opinnot, joiden avulla kulttuurisen pääoman mittaaminen ja toisiin vertaaminen mahdollistuvat. (Purhonen ym. 2014, 17–18.) Kulttuurinen pääoma on Siisiäisen (2003, 209) mukaan lyhyesti ilmaistuna yksilön taitoja ja valmiuksia, objektivoituna kulttuuriesineissä tai erilaisiin instituutioihin yhdistettynä. Laajasti katsottuna kulttuurinen pääoma voidaan käsittää yksilön tietona, kulttuurisena taitona, osaamisena ja kiinnostuksen kohteina.

Purhosen ym. (2014, 17) mukaan kulttuurista pääomaa voidaan määritellä kuu-den näkökulman avulla. Kulttuurinen pääoma on vähäinen, yksilöiden välillä kilpailtu resurssi (1) ja sen omaaminen mahdollistaa erilaisia etuisuuksia, jolloin yksilö hyötyy siitä konkreettisesti (2). Kulttuurisen pääoman monopolisointi on myös

mahdollista niin yksilöiden kuin ryhmienkin välillä (3). Lisäksi kulttuurisen pääoman vaihtaminen sosiaaliseen tai taloudelliseen pääomaan on tietyissä tilanteissa mahdollista (4), sille on ominaista sen kasaantuminen ja säästäminen (5) ja sitä voidaan siirtää perintönä sukupolvelta toiselle (6).

Kulttuuriseen pääomaan liittyvät olennaisesti yhteiskunnallisen toimijuuden kannalta merkittävät asenteet, käytänteet ja uskomukset. Lisäksi kulttuurinen pääoma viittaa myös toimintatapoihin, joita on mahdollista hyödyntää sosiaalisissa suhteissa tiettyyn asemaan pääsemiseksi. Kulttuuripääoma voidaan nähdä perintötietona yhteiskunnan legitiimeistä arvoista sekä käytännöistä. Tällöin tuotetaan myös valta-asemia, joilla tavoitellaan sosiaalisia paikkoja yhteiskunnassa. Kulttuurinen pääoma voidaan käsittää myös välineenä kulttuuristen resurssien ylläpitämisen ja yhteiskunnan eriarvoisuuden tuottamisen ymmärtämiseksi. Kulttuurisen pääoman on havaittu siirtyvän myös sukupolvelta toiselle, josta esimerkkinä voidaan pitää koulutusta. Koulutuksen periytyvyyteen ja koulumenestykseen vaikuttavat muun muassa perheen olosuhteet ja kulttuurikokemuksista omaksuttujen resurssien hyödyntämiskyky. Koulutuksen lisäksi kulttuuriseen pääomaan kuuluvat muun muassa harrastukset, vapaa-ajan vietto sekä pukeutuminen ja tyyli. (Purhonen ym. 2014, 17–18.)

Vielä tänäkin päivänä tietyt kulttuurin muodot, kuten taide mielletään ylempään yhteiskuntaluokan väestön harrastuksiksi. Yhteiskunnan muutosten myötä, monet harrastukset ovat kuitenkin siirtyneet lähemmäksi kaikkia yhteiskunnan jäseniä ja heidän saatavilleen, sosiaalisesta yhteiskuntaluokasta huolimatta. (Bourdieu 1998, 25–26.) Alempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvat valitsevat kulttuuriseen pääomaan liittyen sen, joka heidän valittava. Omalle kulttuurilleen tyypillisiä asioita on opittu arvostamaan, sillä muunlainen kulttuurinen kompetenssi ei ole heidän sosiaalisen taustansa ja asemansa vuoksi mahdollinen. (Saaristo & Jokinen 2013, 180.)

3.4 Taloudellinen pääoma

Bourdieu pitää taloudellista pääomaa kaikista pääomista tärkeimpänä. Käsitteenä taloudellinen pääoma pitää Kahman (2011, 23) mukaan sisällään tulot ja omistukset, jotka ovat muutettavissa rahaksi. Käytännössä taloudellinen pääoma on omaisuutta, tuloja ja virka-asemia. Yksilön aineelliset resurssit muodostavat taloudellista pääomaa. Bourdieu ei koskaan liittänyt teollisen tuotannon omistussuhteiden ja pääoman käsitettä toisiinsa, vaan taloudellisella pääomalla hän viittasi resursseihin kulutuksessa tai statuskilpailussa (Sulkunen 2006, 137). Taloudellisen pääoman käsitteellä viitataan nykytutkimuksessa usein yksilön tai kotitalouden tuloihin ja usein se nähdään institutionalisoituneena omistusoikeutena. Myös Bourdieun mukaan taloudellinen pääoma oli tärkeä yksilöiden toimintaa määrittävä tekijä. Kuten kulttuuriselle, myös

taloudelliselle pääomalle on ominaista sen esineellistyminen sekä ruumiillistuminen ja sen muodostuminen vie aikaa. (Kivelä & Siisiäinen 2007, 155.)

Taloudellisen pääoman voidaan ajatella olevan perusta myös muille pääomille ja sille onkin ominaista, että se mahdollistaa myös toimimisen muiden pääomien kentillä. Kulttuurisen ja taloudellisen pääoman on sanottu olevan kietoutuvan yhteen, sillä niiden lisääntyessä, todennäköisesti myös kulttuurisen pääoman osa-alueita, kuten koulutusta arvostetaan. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vanhemmat maksavat oman lapsensa koulutuksesta, tapahtuu taloudellisen pääoman siirtämistä myös kulttuurisen pääoman kentälle. Bourdieun mukaan perheissä koulutus nähdään sitä tärkeämpänä kulttuuripääomana, mitä suurempi painoarvo sillä on taloudelliseen pääomaan nähden. Kuitenkaan kaikissa tilanteissa ei muiden pääomien kasvattaminen taloudellisella pääomalla ole mahdollista. (Bourdieu 1998, 30; Purhonen ym. 2006, 34; Saaristo & Jokinen 2013, 177–178.)

Taloudellinen pääoma on merkittävässä roolissa yhteiskuntaluokkien määräytymisessä, mutta ei kuitenkaan ainoa luokkaa määrittävä tekijä. Kahman (2011, 23–29) mukaan Bourdieun teorian etuna on pidetty sitä, etteivät erot luokkien välillä palaudu eroihin taloudellisessa toimeentulossa. Tällä Kahman (2011, 29) mukaan viitataan siihen, että luokkien väliset erot ovat havaittavissa myös yksilön kulttuurisessa ja poliittisessä suuntautumisessa.

Bourdieu (1998, 43) tuo esiin, että yhteiskuntatieteissä luokkien rakentaminen ei tulisi olla päämääränä. Bourdieun teoria distinktiosta eli kulttuurisesta erottautumisesta katsoo elämäntyylin määrittävän sosiaalisen statuksen asettamien pääomien kautta. Kulttuuriset makumielytykset nivoutuvat nimenomaisesti pääomien välityksellä luokkataustaan. Bourdieun mukaan maku ei ole ainoastaan yksilöllinen asia, vaan ne liittyvät yhteiskunnalliseen luokka-asemaan, joka vaikuttaa yksilön kulttuuriin makutottumuksiin ja käytänteisiin. Maun avulla ylemmät luokat pyrkivät erottautumaan työväenluokasta. (Kahma 2011, 7.)

Yhteiskunnalliset luokka-asetat liittyvät vahvasti erilaisiin pääomiin. Yhteiskuntaluokkien välillä näkyvät kulttuuriin liittyvät erot näyttäytyvät pääosin kulttuuriin suhtautumisessa sekä kulttuuristen harrasteiden määrässä. Taloudellinen status nivoutuu kulttuuriseen hyväosaisuuteen, joka näyttäytyy monipuolisena kulttuurin kuluttamisena. Keskeisimmät erot kulttuurin kuluttamisessa liittyvät yksilöiden ammattistatukseen ja työväenluokka erottuu muita luokkia passiivisempänä kulttuurin suhteen. Kuitenkaan Suomesta ei ole löydettävissä yksinomaan yläluokan suosimaa kulttuurista makua. (Kahma 2011, 7.) Tutkielmassa taloudellisen pääoman vaikutukset nuorten yksinäisyyteen näyttäytyivät pääasiassa perheen taloudellisten resurssien ja siten myös harrastuksiin osallistumisen mahdollisuuksien kautta.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä kandidaatintutkielmassa on tutkittu nuorten yksinäisyyden kuvautumista valitussa aineistossa sekä sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman merkitystä nuorten yksinäisyyden selittäjänä. Tutkielmassa nuorella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta. Vaikka nuoruutta on määritelty eri yhteyksissä eri tavoin, selkeyden vuoksi kutsun tutkielmaan valittua kohderyhmää nuorina.

Tutkielma on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineisto koostuu neljästä suomalaisesta ja kolmesta kansainvälisestä tutkimuksesta, joissa nuorten yksinäisyydellä ja sosiaalisella, kulttuurisella ja taloudellisella pääomalla on havaittu olevan yhteys. Tutkimuskysymyksinä tässä tutkielmassa ovat:

1. Miten nuorten yksinäisyys kuvautuu aiempien tutkimusten valossa?
2. Miten sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma selittävät nuorten yksinäisyyttä?

4.2 Tutkimusaineiston hankinta ja rajaus

Kirjallisuuskatsauksen aineiston hakuun on käytetty sähköisiä tietokantoja, kuten JYKDOK:ia, ARTO- artikkelitietokantaa sekä kansainvälisten e-aineistojen tietokantaa. Hakusanoina on käytetty *nuoruus AND yksinäisyys* tai *nuor* AND yksinäi**, *sosiaalinen AND syrjäytyminen* tai *sosiaalinen pääoma* tai *sosiaalinen AND yksinäi** tai *sosiaali* AND yksinäi* AND nuor**, *sosiaalinen AND pääoma AND nuor**. Ulkomaisen aineiston hakusanoina on käytetty *loneliness AND adolescent* tai *loneliness AND youth AND social**.

Aineiston hakua on rajattu tieteellisiin sekä vertaisarvioituihin teksteihin ja niiden tuli olla kokonaisuudessaan saatavilla verkosta. Lisäksi aineistohaku rajattiin vuosiin 2005–2021. Tutkimuksen aineistoksi hyväksyttiin ainoastaan tieteelliset tutkimukset ja artikkelit sekä väitöskirjat. Aineistojen oppiala oli vaihteleva ja tutkimukseen valikoitui aineistoa myös muilta kuin yhteiskuntatieteelliseltä alalta, sillä ne vastasivat valittuihin tutkimuskysymyksiin. Aineistoksi hyväksyttiin ainoastaan tutkimukset, jotka oli toteutettu kokonaisuudessaan alle 18-vuotialle. Tämä osoittautui tiukasti aineistoa rajaavaksi kriteeriksi.

Aineistosta rajattiin pois artikkelit, jotka eivät käsitelleet nuorten, alle 18-vuotiaiden yksinäisyyttä tai teksti ei ollut kokonaisuudessaan saatavilla maksuttomasti verkosta. Iäkkäiden yksinäisyydestä oli saatavilla paljon tutkimuksia ja niiden hylkääminen aineistosta rajasi aineiston valintaa. Suomalaista aineistoa oli hakusanoin rajattuna verrattain melko vähän, ulkomaista aineistoa löytyi sen sijaan paljon. Aineistoksi valikoidut artikkelit ovat esiintyneet hakutuloksissa relevanssijärjestyksessä, josta ne on valittu mukaan tutkimuksen aineistoon.

4.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoa valitessa olen käynyt läpi lukuisia tieteellisiä artikkeleita ja niiden tiivistelmiä löytääkseni parhaiten tutkimuskysymyksiin vastaavan aineiston. Sosiaaliseen pääomaan liittyen löytyi paljon aineistoa, mutta tutkimuskohteena on useimmiten ollut aikuis- tai ikääntynyt väestö, joka tässä tutkielmassa oli kuitenkin poissulkukriteeri. Lisäksi aineistoksi hyväksyttiin ainoastaan sellaiset, joiden tutkimuksen kohteena on ollut alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret, vaikka nuoruuden määritelmät vaihtelevat niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Mikäli tutkimukseen osallistuneista vain osa oli alle 18-vuotiaita, rajattiin se aineistosta myös pois. Siten koin valikoidun tutkimuskohteen homogeenisemmaksi. Tutkimusaineistoksi valikoitui yhteensä kuusi tieteellistä tutkimusta sekä yksi akateeminen väitöskirja. Aineisto sisältää neljä suomenkielistä ja kolme ulkomaista tutkimusta.

Mari Kangasniemen, Katri Utraisen, Sanna-Mari Ahosen, Anna-Maija Pietilän, Petri Jääskeläisen ja Eeva Liikasen (2013, 295) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymysten laajuus määrittelee aineiston riittävyttä. Valitun aineiston avulla pystyn vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiini ja tuomaan siten pääomien vaikutuksia nuorten kokemaan yksinäisyyteen. Tutkimusaineisto on esitelty tarkemmin taulukossa 1.

TAULUKKO 1 Kirjallisuuskatsauksen aineisto

Tekijät /Julkaisupaikka	Nimi	Vuosi /Maa	Mitä tutkittiin	Tutkimusmenetelmä
Randall, Edin T. & Bohnert, Amy M. <i>Journal of youth and adolescence</i> Vol. 38(9), 1187-1198.	Organized activity involvement, depressive symptoms and social adjustment in adolescents: ethnicity and socioeconomic status as moderators.	2009 / USA	Tutkimuksessa selvitettiin nuorten toimintaan osallistumisen, masennusoireiden ja yksinäisyyden välistä yhteyttä.	Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa vastajina 9- ja 10.luokkalaiset nuoret, n= 152.
Tolonen, Tarja. <i>Nuorisotutkimus</i> 28 (2010):2, 3–22.	Yhteiskuntaluokan ja paikallisuuden merkitys nuorten ryhmien ja tyylien muotoutumisessa.	2010/ Suomi	Tutkimuksessa tarkasteltiin nuorten ryhmittymiä ja tyylejä sekä kuinka nuorten ilmentämät tyylit liittyvät heidän muodostamiin sosiaalisiin ryhmiin.	Kvalitatiivinen tutkimus, joka toteutettu yksilöhaastatteluina. Vastajat 13-17-vuotiaita, n= 39.
Russell, Daniel W., Cutrona, Carolyn E., McRae, Cynthia & Gomez, Mary. <i>The Journal of Psychology</i> 2012, 146 (1-2), 7-22.	Is loneliness the same as being alone?	2012/ USA	Tutkimuksessa selvitettiin yhteyttä ihmissuhteiden ihanteellisen ja todellisen määrän eroa ja sen yhteyttä yksinäisyyden kokemiseen.	Kvantitatiivinen tutkimus, jossa vastajina 15-16-vuotiaat nuoret, n= 188.
Korkiamäki, Riikka. <i>Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto</i> , 1–331.	Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa.	2013/ Suomi	Tutkimuksessa tarkasteltiin yläkouluikäisten nuorten ikätoverisuhteita sosiaalisen pääoman eli sosiaalisissa suhteissa muotoutuvien voimavarojen näkökulmasta.	Monimenetelmätutkimus. Aineistona 31 artikkelia, 2803 kyselyvastausta, 116 kirjoitusta ja 37 haastattelua.
Cavanaugh, Alyson M. & Buehler, Cheryl. <i>Journal of Social and Personal Relationships</i> 2016, Vol. 33(2), 150-170.	Adolescent loneliness and social anxiety: The role of multiple sources of support.	2015/ USA	Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää nuorten saaman kumulatiivisen tuen yhteyttä nuorten yksinäisyyteen ja sosiaaliseen ahdistukseen varhaisnuoruudessa.	Poikittaistutkimus, lo-makehaastatteluna. Tutkimukseen osallistui 6.luokkalaisia nuoria 13 koulusta. n=416.
Lyyra, Nelli, Välimaa, Raili, Leskinen, Esko, Kannas, Lasse & Heikinaro-Johansson, Pilvikki. <i>Kasvatus</i> 47(1), 34–47.	Koululaisten yksinäisyys.	2016/ Suomi	Tutkimuksessa selvitettiin koululaisista kokemusta yksinäisyydestä ja sen yleisyydestä, ettei nuorella ole yhtään läheistä ystävää.	Aineistona vuonna 2014 kerätty WHO-koululaistutkimuksen kyselyaineisto, n=5925.
Tolonen, Tarja, Aapola-Kari, Sinikka, Lahtinen, Jenni & Wrede-Jäntti, Matilda. <i>Nuorisotutkimus</i> 36 (2018):3, 57–75.	Miten kaupungista tulee oma? Kaupunkipääoma ja nuorten eriytyneet suhteet kaupunkitilaan.	2018/ Suomi	Tutkittiin nuorten suhdetta kaupunkitilaan heidän oman toimintansa kenttänä hyödyntämällä kaupunkipääoman käsitettä sekä sitä, millaisiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin erotteluihin ja käsityksiin nuorten elämänpiirit perustuvat.	Kvalitatiivinen tutkimus, joka toteutettiin ryhmähaastatteluina Nuoret ajassa -tutkimushankkeessa vuosina 2015–2016.

4.4 Tutkimusmenetelmä

Kirjallisuuskatsaus on erityinen tutkimusmenetelmä, jota voidaan kuvata tieteellisenä, prosessimaisena toimintana. Sen avulla voidaan muodostaa kokonaiskuva tutkimuksen aiheeksi valikoituneesta aihealueesta. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015, 7.) Tämä kandidaatintutkielma toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jolle Kangasniemen ym. (2013, 295) mukaan on ominaista sen aineistolähtöisyys ja ilmiön kuvaaminen ymmärrettävästi.

Kangasniemen ym. (2013, 291–292) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa perustana on tutkimukseen valitut tutkimuskysymykset, joiden avulla tuotetaan valitusta aineistosta laadullinen, kuvaileva vastaus. Tämän kaltaisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita ovat tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valinta, kuvailun rakentaminen sekä aineistosta tuotetun tuloksen tarkasteleminen. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa voidaan tarkastella tiettyjä erityiskysymyksiä, jota on pidetty yhtenä menetelmän vahvuutena.

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on itsenäinen tutkimusmenetelmä, jolla pyritään kuvaamaan tutkimukseen valittu ilmiö teoreettisesta näkökulmasta, jäseneltynä ja perusteltuna tarkoituksenmukaisen kirjallisuuden avulla. Kirjallisuuskatsauksella tuotetaan tietoa aiemmin tuotetun tiedon lisäksi ja sen lähestymistapa voi olla myös poikkitieteellinen (Kangasniemi ym. 2013, 293; Suhonen ym. 2015, 7.) Tämä on huomioitu tutkimuksen aineistossa, jossa on tutkimuksia myös kasvatustieteeseen sekä psykologian aloilta.

Vaikka kuvailevaa kirjallisuuskatsausta on menetelmänä kritisoitu, se voi myös olla ainoa tarkoituksenmukainen menetelmä, jolla vastataan valittuun tutkimuskysymykseen. Kyseinen menetelmä sopii erityisesti tutkimuksiin, joissa pureudutaan kielellisiin tai käsitteellisiin ilmiöihin ja joissa ensisijaisena ei ole ilmiön yleisyys. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena onkin pyrkiä löytämään vastauksia ilmiöön ja sen keskeisiin käsitteisiin sekä niiden välisiin suhteisiin ja siten muodostamaan kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä. (Kangasniemi ym. 2013, 293; Suhonen ym. 2015, 7.)

Kangasniemen ym. (2013, 294) mukaan menetelmän avulla on mahdollisuus tunnistaa, vahvistaa tai kyseenalaistaa aikaisemmissa tutkimuksissa ilmenneitä kysymyksiä ja havaita aikaisemmin tuotetun tiedon ristiriitaisuuksia tai tiedossa esiintyviä puutteita. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa uuden tai täysin erilaisen näkökulman ilmiön tarkasteluun. Menetelmää voidaan käyttää hyvin monenlaisiin tarkoituksiin, kuten teorian kehittämiseen, tiettyyn aiheeseen liittyvän tiedon esittämiseen tai ilmiön ongelmien tunnistamiseen.

Sisällönanalyysi on tutkimuksen aineiston analysoinnin menetelmä, jolla pyritään luomaan selkeä kuvaus tutkimukseen valikoidusta ilmiöstä. Sisällönanalyysin

keinoin aineisto järjestellään ymmärrettävään, sanalliseen muotoon hävittämättä aineiston tuottamaa tietoa. Aineiston analysoinnilla pyritään kokoamaan selkeä ja ymmärrettävä kokonaisuus sekä luomaan selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.)

Tässä kandidaatintutkielmassa on analyysimenetelmänä käytetty teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven (2018, 110–127) mukaan teorialähtöinen eli deduktiivinen analyysi nojautuu aiempaan viitekehykseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Tutkimuksessa kuvataan siihen liittyvä teoria ja sen mukaisesti määritellään tutkimuksen olennaiset käsitteet. Toisin sanoen tutkittava ilmiö on määritelty jonkin jo olemassa olevan mukaisesti. Tutkimuksen teoriaosassa on valmiiksi päätetty, millaisiin kategorioihin valittu aineisto suhteutetaan. Tässä kandidaatintutkielmassa on teoriaksi valittu Bourdieun pääomien kenttäteoria ja tutkimuskysymykset suhteutetaan tähän teoriaan. Valitusta teoriasta tai käsitejärjestelmästä muodostetaan analyysirunko, joka ohjaa analyysin tekemistä, mutta se voi olla tarvittaessa hyvinkin väljä. Tällöin aineistosta nostetaan esiin niitä asioita, jotka kuuluvat analyysirunkoon ja muut, epäolennaiset asiat jätetään pois analyysistä. Tarvittaessa niiden avulla voidaan muodostaa uusia luokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127.)

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen keskiössä ovat tutkimuseettiset kysymykset, jotka tutkimusta tehdessä on huomioitava. Jotta voidaan puhua eettisesti hyvästä tutkimuksesta, tulee tutkimuksenteossa noudattaa hyviä tieteellisiä käytänteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23.) Tutkimusetiikalla käsitetään eettisesti vastuullisten ja oikeanlaisten toimintatapojen noudattamista, edistämistä sekä havaittujen loukkausten ja epärehellisyyden tunnistamista. Kuulan (2011, 22) mukaan tutkimusetiikka on usein normatiivista etiikkaa ja ilmaisevat tietynlaisia moraalisia sääntöjä ja arvoja. Tutkimusetiikka voi käsittää joko ainoastaan tieteen sisäisiä asioita tai se voidaan määritellä sisältävän myös tutkijan ammattietiikkaa. Tutkimuksen eettisyys ja uskottavuus kulkevat rinnakkain ja uskottavuus perustuu hyvän tieteellisen käytännön toteutumiseen. (Kuula 2011, 22–23; Tuomi & Sarajärvi 2018, 150.) Myös kandidaatintutkielmaan liittyvä eettinen pohdinta ja huomioitavaa on, kuinka valikoituneita tutkimuksia tulkitaan ja kuinka tutkimuksessa käytetty aineisto on hankittu.

Laadullisessa tutkimuksessa tulee huomioida tutkimuseettisten seikkojen lisäksi tutkimuksen luotettavuus. Kuulan (2011, 24–25) mukaan luotettavassa tutkimuksessa tutkimuksen eri vaiheet on kuvailtu siten, että tutkimus on mahdollista toistaa. Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa huomio kiinnittyy tiedon totuudenmukaisuuteen, objektiivisuuteen sekä puolueettomuuteen. Luotettavuuden arvioinnissa on

huomioitava tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan omat sitoumukset aihepiiriin, aineiston kerääminen ja siinä käytetyt menetöt, tutkimuksen kohde ja heidän suhteensa tutkijaan sekä tutkimuksen aikataulu, aineiston analyysin ja tutkimuksen raportointi. Tutkimuksen luotettavuutta lisää mahdollisimman tarkka ja selkeä raportointi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158–164.) Tässä kandidaatintutkielmassa on pyritty kiinnittämään huomiota tutkimuksen luotettavuuteen alusta alkaen, sillä tutkimuksen aihetta ja sen tarpeellisuutta on perusteltu ilmiön ymmärtämiseksi laajemmin sekä perehdytty aihepiiriin, josta on tehty aiemmin tutkimuksia vähäisesti. Myös näkökulma on tässä tutkielmassa erilainen kuin useimmissa jo tehdyissä tutkimuksissa. Lisäksi tutkimuksessa aineiston keruu, kuvaaminen ja analyysi sekä raportointi on kuvattu mahdollisimman tarkasti, jolloin tutkimuksen luotettavuus lisääntyy.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Miten nuorten yksinäisyys kuvautuu tutkimuksissa?

Yksinäisyys nuorten keskuudessa on noussut viimeaikaisten keskusteluiden teemaksi myös julkisuudessa, sillä koronapandemian on tunnistettu kasvattaneen yksinäisyyden kokemuksia. Useissa koronapandemian vaikutuksia arvioineissa tutkimuksissa lasten ja nuorten yksinäisyyden on havaittu lisääntyneen. (Valtioneuvosto 2021, 78.) Myös Helakorven ja Kivimäen (2021) mukaan vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulokset kertovat nuorten yksinäisyyden lisääntyneen kuluneiden kahden vuoden aikana. Koululaisten keskuudessa yksinäisyyden kokeminen oli myös Lyyran ym. (2016, 35) tutkimuksen mukaan yleistä ja sitä koettiin ainakin satunnaisesti. Kuitenkin myös osa lapsista ja nuorista koki yksinäisyyttä ja torjuntaa päivittäin.

Yksinäisyyttä on pyritty määrittelemään erilaisin tavoin. Junttilan (2015, 19) mukaan yksin oleminen ja yksinäisyys eivät ole sama asia. Yksin oleminen on fyysistä, yksinäisyys sen sijaan psyykkistä erillisyyttä muista. Myös Daniel Russellin, Carolyn E. Cutronan, Cynthia McRaen ja Mary Gomezin (2012, 21) tutkimuksessa todettiin, ettei yksinäisyys ole synonyymi yksin olemiselle. Sen sijaan Alyson M. Cavanaugh ja Cheryl Buehlerin (2015, 150) tutkimuksessa nuorten saaman tuen vaikutuksista yksinäisyyteen nähtiin yksinäisyys vastenmielisenä kokemuksena, joka syntyy silloin, kun yksilön sosiaalinen verkosto on määrällisesti tai laadullisesti puutteellinen.

Junttilan (2015, 14) mukaan yksinäisyydessä on nimenomaisesti kyse yksilön toivotun ja todellisten sosiaalisten suhteiden välillä olevasta ristiriidasta. Tällöin yksilö vertaa omia odotuksiaan ja nykytilaansa. Russell ym. (2012) ovat tutkineet ystävien toivotun ja todellisen määrän vaikutuksia yksinäisyyteen ja yksinäisyyden kokemiseen. Tämän tutkimuksen mukaan yksinäisyyttä esiintyi silloin, kun yksilön toivotun ja todellisten sosiaalisten verkostojen välillä oli eroavaisuuksia. Tutkimuksen mukaan

nuorten ystävien toivotun ja todellisen määrän välisen eron havaittiin liittyvän myös tyytyväisyyden tunteisiin läheisissä ystävyysuhteissa. Nuoret, jotka kokevat läheisten ihmissuhteiden määrän poikkeavan toivotusta, ovat todennäköisesti tyytymättömiä ystävyysuhteisiinsa ja kokevat yksinäisyyttä. Yksinäisyyden havaittiin lisääntyvän silloin, kun nuorella oli vähemmän läheisiä ystäviä kuin he itse toivoivat. Russellin ym. (2012, 21) tutkimuksen mukaan vähiten yksinäisyyttä kokivat ne nuoret, joiden toivottu ja todellinen läheisten ystävien määrä vastasivat toisiaan. Tutkimuksessa huomioitiin yksinäisyyden vähenevän, mitä lähempänä ystävien toivottu ja todellinen määrä olivat toisiaan. Toisaalta tutkimuksessa havaittiin myös yksinäisyyden lisääntyvän silloin, kun läheisten ystävien todellinen määrä ylitti toivotun läheisten ystävien määrän. Junntilan (2015, 15) mukaan vertailu toivotun ja todellisten sosiaalisten suhteiden välillä tapahtuu usein yksilön tiedostamatta, mutta vertaillessaan yksilö asettaa itselleen laadullisesti ja määrällisesti tyydyttävien sosiaalisten suhteiden tietyn tason. Suhteiden jäädessä tämän tason alle, koetaan tyytymättömyyttä, epäonnistumista ja yksinäisyyttä.

Lyyran ym. (2016, 44) tutkimuksen mukaan myös ystävien määrän nähtiin olevan yhteydessä yksinäisyyden kokemiseen. Kuitenkin yksi hyvä ystävä riitti poistamaan yksinäisyyden kokemuksen. Tutkimuksessa korostui nuorten kokema sosiaalinen tuki, jonka havaittiin vähentävän yksinäisyyden kokemista ja on myös yhteydessä suurempaan ystävien määrään. Tarja Tolosen (2010, 4) tutkimuksessa havaittiin nuorten ystävyysuhteiden moninaisuus, jotka sisältävät toisinaan yksin olemista ja verkostoitumista niin kasvotusten kuin virtuaalimaailmassakin. Kasvotusten tapahtuva vuorovaikutus tapahtuu usein jo tietyn kaveriporukan sisällä, eikä Tolosen (2010, 8) mukaan näihin kaveriporukoihin mukaan tuleminen ollut aina helppoa. Uusina verkoston jäsenenä saattoi olla juuri kuntaan muuttaneita nuoria, mutta myös ryhmässä tapahtui ulos sulkemista, joka voi olla nuorten keskuudessa yksinäisyyden kokemuksen aiheuttaja. Toisaalta, kuinka paljon toivottu ystävien määrä on ulkopuolelta saaneta? Vallitseeko yhteiskunnassamme yleisesti ajatus, että nuorella tulisi olla paljon ystäviä ja mikäli näin ei ole, luodaanko käsitystä että ystäviä tulisi olla enemmän? Aineistossa nousi kuitenkin esiin, että yksi hyvä ystävä oli riittävä yksinäisyyden kokemuksen poistamiseksi.

Lyyran ym. (2016), Russellin ym. (2012), Cavanaughin ja Buehlerin (2015) sekä Korkiamäen (2013) tutkimuksissa nousi esiin poikien ja tyttöjen yksinäisyyden kokemuksen eroavaisuudet. Helakorven ja Kivimäen (2021, 5) mukaan yläkoulu- ja lukioikäisistä tytöistä noin viidennes ja ammattikoululaisista noin neljännes koki yksinäisyyttä vuonna 2021. Poikien kokemus yksinäisyydestä oli harvinaisempaa kuin tyttöillä ja kaikilla kouluasteilla yksinäisyyden esiintyvyys oli noin kymmenen prosenttia.

Myös Lyyran ym. (2016, 39) tutkimuksen mukaan yksinäisyyttä kokivat enemmän tytöt kuin pojat. Poikien yksinäisyys nousi tutkimuksessa huolestuttavana seikkana esiin, sillä sitä tunnistetaan heikommin, eikä pojat puhu tunteistaan yhtä avoimesti kuin tytöt. Sen sijaan Russellin ym. (2012, 12) tutkimukseen osallistuneet miehet kokivat naisia enemmän yksinäisyyttä. Tutkimuksen mukaan sukupuoli ei kuitenkaan liittynyt merkittävästi tyytyväisyyteen läheisisissä ystävyysuhteissa, kun taas läheisten ystävien määrän todettiin olevan tyytyväisyyden ennustaja. Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 159) tutkimuksessa nuorten lisääntyvän tuen ja yksinäisyyden välillä ei havaittu eroja sukupuolen mukaan ja yhteys näyttäytyi tytöillä ja pojilla samankaltaisina.

Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 159) tutkimuksessa nuoren lisääntyvän tuen ja sosiaalisen ahdistuksen välinen yhteys kuitenkin oli pojilla tyttöjä vahvempi. Korkiamäen (2013, 30) tutkimuksen mukaan kaikkein harvimmoin ikätovereiden tukea kokivat saaneensa pojat, joilla ei ole harrastuksia, viettävät vähäisesti aikaa ikätovereiden kanssa ja joilla on ainoastaan yksi läheinen ystävä. Tytöillä yksi läheinen ystävä koettiin riittävänä sosiaalisen tuen tarjoajana, kun pojat kokivat ulkopuolisuutta. Helakorven ja Kivimäen (2021, 3) mukaan pojat ilmaisevat ahdistuneisuutta tyttöjä harvemmin. Tilasto ei kuitenkaan kerro sosiaalisen tuen merkitystä tässä yhteydessä. Korkiamäki (2013, 115) muistuttaa, että pojat eivät välttämättä kaipaa samanlaista emotionaalista latausta kaverisuhteisiin kuin tytöt, mutta vertaisten seuraa ja sosiaalista tukea vaille jääminen voivat myös pojille merkitä yksinäisyyden kokemusta ja toisten kohdalla sitä voidaan pitää merkittävänä huono-osaisuuden ja syrjäytymisen riskitekijänä.

5.2 Sosiaalisen pääoman vaikutus

Aineistossa sosiaalisen pääoman rooli korostui erityisesti ikätovereilta sekä vanhemmilta ja perheeltä saatuna tukena. Lehtosen ja Kääriäisen (2005, 296–297) mukaan sosiaalinen pääoma kehittyy elämän eri osa-alueilla, johon perhe ja ystävyysuhteet tarjoavat sosiaalista tukea ja luottamusta. Perhe, ystävät ja lähiyhteisöt ovat yksilön elämään kuuluvia merkittäviä verkostoja.

Riikka Korkiamäen (2013, 141) mukaan nuorten sosiaalista pääomaa on vaikea tarkastella yksittäisenä, kaikille samanlaisesti näyttäytyvänä voimavarana. Sosiaalinen vuorovaikutus toteutuu yhteisöissä, jotka koostuvat sosiaalisista suhteista, erilaisista ryhmistä ja vaihtuvista kokoonpanoista. Korkiamäen (2013, 112) väitöskirjatutkimuksen mukaan nuorten sosiaalisten suhteiden muodostumisessa nousi esiin neljä tekijää. Nuoren säännöllinen urheiluharrastus, seurustelukumppani, vapaa-ajan vietto koulukavereiden kanssa sekä läheisten ystävien määrä vaikuttivat sosiaalisten

verkostojen eroon toisistaan. Tekijät eivät ole toisiaan poissulkevia tai automaattisesti sanele sosiaalisten suhteiden muodostumista, voidaan niiden ajatella olevan sellaisia toiminnallisia piirteitä, jotka määrittelevät nuorten vertaissuhteita heille tyypillisessä arjessa.

Aineistossa esiin nousseet tutkimustulokset olivat keskenään hyvin samansuuntaisia ja niiden mukaan nuoren saamalla tuella oli vaikutusta yksinäisyyden kokemiseen vähentävästi. Lyyran ym. (2016), Korkiamäen (2013) sekä Cavanaughin ja Buehlerin (2015) tutkimuksissa nousi esiin ikätovereiden tärkeys yksinäisyyden kokemuksessa ja yksinäisyyttä vähentävänä tekijänä. Lyyran ym. (2016, 41) mukaan tämä osoitautui tärkeimpänä tekijänä yksinäisyyden vähenemisessä. Myös Korkiamäen (2013, 113) mukaan nuoret kokivat saavansa paljon tukea ikätovereiltaan. Korkiamäen (2013, 114) mukaan sosiaalisessa vertaistuksessa ja osallisuudessa parhaimmassa asemassa ovat seurustelusuhteessa ja säännöllisesti urheilua harrastavat tytöt. Tämän on nähty liittyvän kahden yksilön väliseen tai yhteisön välisten suhteiden tuottamaan läheisyyteen ja nuorten keskuudessa hyväksytyyn ja arvostettuun toimintaan, jossa nuori kokee kuuluvansa osaksi jotakin joukkoa. Siten näiden voidaan nähdä myös vähentävän yksinäisyyttä ja sen kokemista. Koulukavereiden kanssa vietetty vapaa-aika ei merkinnyt kuitenkaan aina kokemusta yhteisöön kuulumisesta tai koulukavereilta saatua tukea. Erityisesti tärkeä rooli emotionaalisen tuen ja rakentavan palautteen lähteenä on läheinen ystävä. Tutkimuksen mukaan valtaosa nuorista kokee saavansa tukea usein ja monipuolisesti koulukavereiltaan. Myös Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 158) tutkimuksen tulokset osoittivat, että nuoret, jotka kokivat saavansa enemmän tukea useissa yhteyksissä ikätovereilta, koulusta tai perheeltä, kokivat myös sosiaalisen vuorovaikutuksen parempana. Tutkimuksen mukaan sosiaalinen tuki perheeltä, ikätovereilta tai opettajalta voi lisätä nuoren yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten vähentää yksinäisyyden ja myös sosiaalisen ahdistuksen tuntemuksia.

Uusitalo (2007, 35) tuo esiin, kuinka tärkeää olisi, että myös kouluissa pystyttäisi paremmin vastaamaan ihmissuhde- ja elämänhallinnan taitojen opetteluun. Myös opettajien ohjaus ja koulutus yksinäisten nuorten tunnistamiseen ja auttamiseen voisi Uusitalon (2007, 35) mukaan lisätä. Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 164) tutkimuksen mukaan opettajalta saatu tuki ei näyttäytynyt yksinäisyyden osalta merkittävänä tekijänä. Tutkimuksessa ei kuitenkaan käy ilmi, tunnistetaanko yksinäisyys opettajan toimesta. Tutkimuksessa opettajan antaman tuen merkityksettömyyden nähtiin selittyvän nuoren ja opettajien vähäisellä keskinäisellä yhteisellä ajalla.

Myös perheen ja vanhempien tuen nähtiin tutkimusten mukaan vähentävän nuorten yksinäisyyttä. Tarja Tolosen, Sinikka Aapola-Karin, Jenni Lahtisen ja Matilda Wrede-Jäntin (2018, 64), Lyyran ym. (2016, 44–45) sekä Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 163) tutkimusten mukaan vanhemmilta ja sukulaisilta saatu tuki, erityisesti kouluun liittyen vähensi yksinäisyyttä. Lyyran ym. (2016, 42) mukaan vanhempien

tuki vähensi yksinäisyyttä kaikilla ikäryhmillä, niin ala- kuin yläkouluikäisilläkin. Tolosen ym. (2018, 64) mukaan nuorille tärkeitä sosiaalisia suhteita ystävien lisäksi olivat perhe, naapurit ja sukulaiset, joilta nuoret kokivat saavansa tukea ja oppeja. Perhettä voidaankin Saariston ja Jokisen (2013, 96) mukaan pitää yhteiskuntana pienoiskoossa, jossa sosiaaliset suhteet on järjestetty, kuten ympäröivässäkin yhteiskunnassa sekä perheessä koetaan monet muutokset etsien niihin ratkaisuja.

Uusitalo (2007, 29) nostaa esiin, että lapsen ja nuoren muodostaessa käsitystä itsestään, toimivat vanhemmat peilinä. Mikäli nuorta ei huomioida ja kuulla omana persoonanaan, voi minäkäsitys vääristyä ja siten johtaa heikkoon itsetuntoon ja sosiaalisiin taitoihin. Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 163) tutkimuksen mukaan vanhemmilta saatu tuki liittyikin merkittävästi yksinäisyyden vähenemiseen erityisesti varhaisnuoruudessa. Tämä yhteys havaittiin erityisesti silloin, kun nuori sai vanhempien lisäksi tukea myös muilta tahoilta. Cavanaugh ja Buehler (2015, 163) toivatkin tutkimuksessa esiin, että vanhemmat pystyvät muita paremmin havainnoimaan oman lapsensa käyttäytymistä yksinäisyyden oireena. Nuoret voivat kokea yksinäisyyttä useista eri syistä johtuen ja vanhemmillä on mahdollisuudet tukea lastaan muita paremmin.

Kokonaisvaltainen perheen ja ystävien tuki vähensivät Lyyran ym. (2016, 45), Cavanaughin ja Buehlerin (2015, 163), Korkiamäen (2013, 131) sekä Tolosen ym. (2018, 64) tutkimusten mukaan yksinäisyyden kokemista. Erityisesti usealta taholta saadun tuen havaittiin vähentävän yksinäisyyttä varhaisnuoruudessa.

5.3 Kulttuurisen pääoman vaikutus

Kulttuurisen pääoman merkitys nuorten yksinäisyydessä kuvautui aineistossa pääosin harrastusten, vapaa-ajan vieton ja tyylien kautta. Harrastusten nähtiin vaikuttavan yksinäisyyden kokemiseen ja mitä enemmän nuoret osallistuivat toimintaan, sitä vähemmän he kokivat yksinäisyyttä. Palveluiden saatavuus ja niiden käyttö ei ollut kuitenkaan etnisestä taustasta, sukupuolesta, yhteiskuntaluokasta tai äidinkielestä johtuen aina selkeää, jolla voi olla vaikutusta nuoren pääsyyn harrastusten pariin.

Korkiamäen (2013, 117) väitöskirjatutkimuksessa nousi esiin nuorten sosiaalisten suhteiden muodostuminen ajallisesti ja paikallisesti, jotka samalla toimivat sosiaalisen pääoman sisäänkäynnin ehtoina. Aika ja paikka vaikuttavat nuorten sosiaalisiin suhteisiin ja niissä olemista, mutta niiden merkitys muodostuu sosiaalisen kautta tai sen perusteella. Esimerkiksi koulussa välitunnit toimivat tällaisina ajallisesti ja paikallisesti sosiaalisten suhteiden tiloina, jolloin yhteisöllisyys tai ulkopuolelle rajaaminen korostuvat. Kulttuurista yhteisöllisyyttä ylläpidetään tietyin paikallisin ja ajallisin keinoin ja yhteisöön kuulumisen edellyttää näiden osa-alueiden hallintaa. Myös Tolonen

ym. (2018, 62–63) havaitsi nuorille tutuiksi muodostuneiden ympäristöjen toimivan sosiaalisten suhteiden toimintakenttänä. Julkisten paikkojen tunnettuus lisäsi nuorten sosiaalisten suhteiden lujittumista.

Harrastuksiin sisältyy toiminnallisuuden lisäksi usein myös sosiaalinen vuorovaikutus ja vertaissuhteet. Nuoret kokevat sosiaalisen vuorovaikutuksen tärkeäksi kavereiden ja myös perheen ulkopuolisten aikuisten kanssa. (Valtioneuvosto 2021, 97.) Harrastusten rooli näyttäytyi erityisesti Randallin ja Bohnertin (2009) sekä Tolosen ym. (2018) tutkimuksissa. Randallin ja Bohnertin (2009, 1187) tutkimuksen mukaan nuoret, jotka osallistuivat järjestettyyn toimintaan, kokivat vähemmän yksinäisyyttä. Näillä nuorilla todettiin myös parempaa psyykkistä vointia, lisääntyntä sosiaalista pääomaa sekä laajempaa ikätovereiden verkostoa. Tutkimuksessa todettiin, että järjestettyyn toimintaan osallistumisen kesto oli myös yhteydessä yksinäisyyteen. Mitä enemmän nuoret viikoittain osallistuivat harrastuksiin, sitä vähemmän he kokivat yksinäisyyttä. Myös mitä pidempi kestoisesti nuori osallistui toimintaan, sitä vähäisempää oli nuorten kokemus yksinäisyydestä. Toisaalta, vaikka pidempiaikainen osallistuminen voi aiheuttaa nuorille vähemmän yksinäisyyttä, on myös mahdollista, että yksinäisyys toimii valintamekanismina. Toisin sanoen nuoret, jotka ovat vähemmän yksinäisiä, osallistuvat todennäköisemmin toimintaan ja jatkavat osallistumista pitkään. Tulokset osoittivat myös, että nuoret, jotka olivat osallistuneet järjestettyyn toimintaan useamman vuoden ajan, kokivat vähemmän yksinäisyyttä. Randallin ja Bohnertin (2009, 1194) tutkimuksen mukaan toimintaan osallistumista voidaan pitää merkittävästi nuorten yksinäisyyttä vähentävänä tekijänä. Toimintaan osallistumisen on tutkimuksen mukaan huomattu olevan tärkeä toimintakenttä sosiaalisten taitojen kehittämiseksi, uusien ystävien tapaamiselle ja vuorovaikutukselle aikuisten kanssa. Randallin ja Bohnertin (2009, 1194) mukaan myös nuoret, jotka viettävät pitkiä aikoja toiminnan parissa, on enemmän aikaa ja mahdollisuuksia luoda suhteita aikuisiin ja ikätovereihin ja kokea siten vähemmän yksinäisyyttä.

Tolosen ym. (2018, 65) tutkimuksen mukaan nuorten harrastamisessa ilmeni suuria eroja, ja harrastusmahdollisuudet sekä niiden saatavuus vaikuttivat nuorten kulttuuripääomaan. Tavoitteellisesti ja ohjatusti harrastavien nuorten sosiaalinen elinpiiri saattoi olla niin laaja, että heidän kulttuuripääomansa vahvistui harrastusten myötä. Nuorten sosiaalinen elämä liittyi voimakkaasti myös kulttuuripääomaan ja se vahvistui sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Nuoret kokivat sosiaaliset suhteet tärkeinä, joiden aikana koettiin merkittäviä yhteisiä hetkiä tai harjoitettiin tärkeitä elämän taitoja. Nuoret eivät halunneet liikkua yksin ja sosiaalinen elinpiiri kulttuurisen ja taloudellisen pääoman kanssa vaikuttivat nuoren valintoihin hakeutua muiden nuorten pariin, esimerkiksi harrastuksiin.

Randallin ja Bohnertin (2009, 1187) tutkimuksessa tulokset viittasivat siihen, että toimintaan osallistumisen ja sosiaalisen sopeutumisen välinen suhde vaihtelevat

erilaisista etnisistä ja sosioekonomisista taustoista tulevien nuorten välillä. Myös Tolonen ym. (2018, 70) sekä Tolonen (2010, 19) tuovat esiin saman havainnon, jossa nuorten kulttuurista pääomaa kartuttava elämäntyyli sekä palveluiden saatavuuteen ja niiden käyttöön vaikuttivat yhteiskuntaluokan lisäksi nuoren etninen tausta, äidinkieli ja sukupuoli. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla havaittiin lisätuen tarvetta paikkakunnan palveluiden, tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien saavuttamiseksi. Ilmosen (2002, 147–150) mukaan luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja kolmannen sektorin palveluihin, kuten urheiluseurojen toimintaan kulkee sosiaalisen pääoman teorian kanssa rinnakkain. Kansainvälisissä tutkimuksissa on noussut esiin, että yksilöt, joilla on paljon resursseja käytössään, luottavat yhteiskunnan instituutioihin. Sen sijaan vähäisesti resursseja omaavat yksilöt suhtautuvat yhteiskunnan instituutioihin ja palveluihin epäilevämmiin.

Kulttuuriseen pääomaan nähtiin Tolosen ym. (2018), Korkiamäen (2013) sekä Tolosen (2010) mukaan liittyvän myös tyyli, jota sallittiin kuitenkin vain tiettyyn rajaan asti. Tyyli ei kuitenkaan saanut olla ryhmästä poikkeavasti liioiteltua tai tytöillä ei esimerkiksi hyväksytty liian paljastavia vaatteita, mikäli se ei ollut ryhmän yhtenäisen tyylin mukaista. Tolosen (2010, 17) mukaan nuorten ryhmät ja tyylit vaihtelivat suhteessa paikallisuuteen ja havaitsi, ettei kaikkia nuorten tyylejä ollut kaikkialla. Myös Tarja Tolosen ym. (2018, 62) tutkimuksessa nuorten sosiaaliset verkostot näyttäytyivät vaihtelevina ja samankaltaisesti toistuvina. Vaihtelua sosiaalisissa verkostoissa aiheuttivat erityisesti muutto, kouluvaihdokset tai uudet harrastukset ja näiden myötä muuttuvat ystävyysuhteet. Jäinkin pohtimaan, onko sattumaa, millaisten tyylien alueelta nuoren perheen uusi koti esimerkiksi muuton yhteydessä löytyy. Nuoret vaihtelevat tyylejään, mutta onko riski syrjäytymiselle ja yksin jäämiselle, jos tyyli ei tunnukaan omalta? Tolosen (2010, 17) tutkimuksen tulokset eivät tue väitettä, että jonka mukaan nuori voisi esittää millaista tyyliä tahansa.

Yhteinen toiminta ja mielenkiinnon kohteet vahvistivat sosiaalisten suhteiden muodostumista ja myös nuoret pitivät tätä tärkeänä. Sosiaalisia suhteita erottavana tekijänä nuoret mainitsivat päihteidenkäytön tai erilaisen musiikkityylin. Tolonen ym. (2018, 63) ja Tolonen (2010, 17) havaitsivat nuorten sosiaalisen elinpiirin koostuvan yksilön kanssa samankaltaisista ihmisistä, joita yhdistivät tyylin lisäksi esimerkiksi äidinkieli, uskonto, harrastukset. Korkiamäen (2013, 134) mukaan nuorten sosiaalisen toiminnan osalta onkin tärkeää ymmärtää yhteisön merkityksiä. Tilanteiden ymmärrys mahdollistaa nuorelle pääsyn osallistujaksi yhteisöön, eikä sosiaalisia tilanteita aina ymmärretä oikein. Paikallisen kulttuurin tuntemuksen kautta nuori tietää, miten mm. pukeutua, puhua ja liikkua, jotta hänet tunnistetaan tai tunnustetaan osana kulttuurista kategoriasta. Tätä kautta nuorelle mahdollistuu myös sisäänpääsy vertaisyhteisön sosiaaliseen pääomaan.

Korkiamäen (2013, 142) mukaan yhteisöjen kasvattamat erilaiset resurssit voivat täydentää toisiaan ja siten vahvistaa nuoren kulttuurista toimintakykyä ja osallisuuden tunnetta. Tolosen (2010, 17) tutkimuksessa nousi myös esiin, että nuorten vapaaajalla sekä koulutuksen kautta kerrytettävillä resursseilla on yhteyttä. Nuorten vapaaajasta on tutkimuksen mukaan löydettävissä elämäntapaisuutta, joka tukee nuorten vanhemmilta kulttuurisena perintönä saatua arvostusta ja asenteita, jotka heijastuvat vapaa-aikaan.

Nuorten sosiaalisten suhteiden muodostuminen ja ryhmään kuuluminen ovat merkityksellisiä nuorten kasvussa. Koulussa välitunnit toimivat ajallisesti ja paikallisesti sosiaalisten suhteiden tiloina, jolloin yhteisöllisyys tai ulkopuolelle rajaaminen korostuvat (Korkiamäki 2013, 117). Toisaalta ryhmään kuuluminen edellyttää aineiston mukaan samankaltaisuuksia tai tietynlaista tyyliä, kuten ryhmän muilla jäsenillä. Haasteena voi esiintyä nuoren mahdottomuus liittyä ryhmän jäseneksi, sillä ulkoiset tekijät määrittelevät vertaisryhmään pääsyä. Nuorelle oman paikan löytäminen vaihtoehtoisten ryhmien, muutoksen ja oman kasvun ja epävarmuuden keskellä voi osoittautua toisille liian vaativaksi tehtäväksi, joka voi johtaa yksinäisyyteen ja riskiin syrjäytyä.

5.4 Taloudellisen pääoman vaikutus

Aineistossa taloudellisen pääoman vaikutukset nuorten yksinäisyyteen näyttäytyivät pääasiassa perheen taloudellisten resurssien ja siten myös harrastuksiin osallistumisen mahdollisuuksien kautta. Bourdieun (1998, 30) mukaan harrastukset kulttuurisena pääomana ovat vahvasti yhteydessä taloudelliseen pääomaan tai sen puutteeseen. Taloudellinen ja kulttuurinen pääoma nivoutuvatkin vahvasti pääomien kentillä toisiinsa.

Tolosen (2010, 11–12) mukaan taloudellisen pääoman vaikutukset näyttäytyivät erityisesti nuorten koulutusorientaatioissa sekä harrastuksissa. Joidenkin nuorten perheillä taloudellista pääomaa oli kertynyt paljon ja toisilla hyvinkin niukasti. Taloudellinen pääoma näyttäytyi vaihtelevana erityisesti monikulttuurisissa nuorten ryhmissä. Taloudellisen pääoman vaikutus korostui nuorten harrastuksissa ja paljon taloudellista pääomaa kerryttäneissä perheissä nuoria kannustettiin kulttuurisiin harrastuksiin. Ryhmässä, jossa taloudellista pääomaa oli enemmän, elämäntapaisuuden nähtiin viittaavan keskiluokkaiseen kunnianhimoiseen elämäntapaan, jossa perhe, koulu, ryhmään kuuluminen ja harrastukset tukivat nuorten kulttuurista pääomaa ja sen kertymistä. Tällöin kulttuuria ja koulutusta sekä erilaisia projekteja ja asiantuntijuutta arvostettiin, eikä nuorten tarvinnut kantaa huolta asioista.

Bourdieu on tutkinut myös liikuntaharrastusten ja yhteiskuntaluokkien nivoutumista toisiinsa. Näiden välillä on havaittu eroja sekä harrastamisen määrässä että lajien edellyttämässä pääomissa. Paremman sosioekonomisen aseman omaavat harrastavat aktiivisemmin yksilölajeja, kuten golfia tai ratsastusta ja tällaisten lajien on havaittu vaativan niin taloudellista kuin kulttuuristakin pääomaa. Keskiluokan harrastuksille ominaista on tavoite ylläpitää terveyttä, eivätkä ne vaadi yhtä paljon pääomia yksilöltä. Näiden harrastusten on myös havaittu olevan yhteydessä työhön ja fyysiseen voimaan. Heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa olevat ovat harrastaneet kontaktilajeja, ja Bourdieu on nähnyt yhteiskuntaluokkien ja harrastamisen tapojen välillä olevan yhteys. (Purhonen ym. 2014, 155.)

Tolosen ym. (2018, 70) sekä Randallin ja Bohnertin (2009, 1193) tutkimuksissa perheen taloudelliset resurssit ohjasivat mahdollisuuksia osallistua erityisesti harrastustoimintaan sekä osallistumisen intensiteettiä. Tolosen ym. (2018, 67) tutkimuksen mukaan käytännöt nuorten kertomana perheiden välillä vaihtelivat ja osa perheistä pystyi tarjoamaan lapsilleen monipuolisempia kokemuksia ja toimintamahdollisuuksia. Monipuolinen ja päämäärätietoinen harrastaminen liittyi vahvasti taloudellisten resurssien lisäksi perheen kasvatuskulttuuriin. Näiden lisäksi tarvittiin myös sosiaalisia verkostoja, joiden kanssa tehdä yhdessä. Tolosen (2018, 71) mukaan nuorten elämässä tarvitaan tasapainoisesti kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista pääomaa. Randallin ja Bohnertin (2009, 1193) tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että viikoittainen, lisääntyvä toimintaan osallistuminen ei liittynyt merkittävästi pienituloisten tai suurituloisten perheiden nuorten yksinäisyyteen.

Pääomat nivoutuvat vahvasti toisiinsa ja yhden pääoman vaikutukset heijastuvat myös toiseen. Aineistossa nousi esiin, että perheen taloudellinen pääoma ohjasi nuorten osallistumista harrastuksiin. Toisaalta tähän nähtiin kytkeytyvän myös sosiaaliset verkostot. Purhosen ym. (2014, 153, 208) mukaan sosiaalinen asema ja yhteiskunnan kerrostuneisuus ovat selkeässä yhteydessä erityisesti liikunnan harrastamiseen. Korkean koulutuksen ja tulojen on nähty ennustavan aktiivisempaa elämäntyyliä. Purhosen ym. (2014, 153) mukaan vastaavasti matalan sosioekonomisen aseman ja epäterveellisten elämäntapojen välillä on yhteys.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millaisena nuorten yksinäisyys kuvautuu valitussa aineistossa ja miten sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma selittävät nuorten yksinäisyyttä. Aiheen valinta herätti tutkielman aikana paljon pohdintaa aineiston haastavuuden sekä vaikean tutkittavuuden vuoksi. Mielenkiintoni aihepiirin oli kuitenkin vahva ja sen vuoksi koin tärkeänä selvittää ilmiön juurisyitä, jotta myöhemmin voitaisi pohtia keinoja yksinäisyyden vähentämiseksi.

Tutkielman edetessä kävi ilmi, että yhdestä valitusta tutkimuksesta löytyi hyvin vähäisesti tietoa tutkimuskysymyksiini. Russellin ym. (2012) tutkimuksesta en kokenut saavani vastauksia pääomiin liittyviin kysymyksiin, mutta sen sijaan yksinäisyydestä ja sen ilmentymisestä nuorten keskuudessa yleisesti. Tämän vuoksi päätin pitää tutkimuksen mukana aineistossa. Saamani tutkimustulokset sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta pääomasta perustuvat valtaosin kuuteen muuhun lähteeseen.

Pääomat näyttäytyivät aineistossa niin nuorten verkostoissa ja harrastuksissa kuin tyyleissäkin. Sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman vaikutukset syntyvät niiden ollessa yhteydessä toisiinsa (Kivelä & Siisiäinen 2007, 155). Tämä näyttäytyi myös selkeänä tässä tutkielmassa. Pääomien nivoutuessa yhteen, näyttäytyi myös niiden vähyys vaikuttavana tekijänä toisessa pääomassa. Esimerkiksi heikko taloudellinen tilanne eli taloudellisen pääoman puute tai vähäisyys vaikuttavat nuoren harrastusmahdollisuuksiin eli kulttuuriseen pääomaan. Toisaalta myös paljon kulttuurista pääomaa omaavalla nuorella voi olla paremmat mahdollisuudet sosiaalisen pääoman kasvattamiseen esimerkiksi harrastustoiminnan kautta. Sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma määrittelevät kokonaisvaltaisesti nuoren käytössä olevia resursseja. Tutkimustulosten erottelun koinkin haastavana, sillä sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen pääoma kietoutuvat vahvasti toisiinsa ja niiden erottaminen yksiselitteisesti on vaikeaa.

Yksinäisyyttä on haastava pelkistää tutkimuskohteeksi, sillä siihen liittyvää aineistoa on haastava löytää. Tutkielmassani kohtasin tämän Harisen (2008, 84) esiin

tuoman haasteen. Sosiaalisen pääoman teoriassa painopisteenä on yleensä aikuisten näkökulma. Lapset ja nuoret ovat saaneet hyvin vähän huomiota sosiaalisen pääoman tutkimuksissa, eikä heitä voida tarkastella samankaltaisena joukkona heidän maailman hahmottamisen erilaisuuden vuoksi. Tutkimukset ovat painottuneet aikuisten aktiiviseen rooliin lasten ja nuorten tukijoina ja kontrolloijina. (Ellonen 2008, 37.) Lapsia ja nuoria ei kuitenkaan tulisi unohtaa, sillä he ovat toimijoina ja pääosassa omassa elämässään ja etenkin sosiaalityössä heidän roolinsa aktiivisina toimijoina korostuu.

Yksinäisyyttä ei tulisi määritellä yksin olemisen kautta, vaan henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Aineistossa nuorten yksinäisyys kuvautui pääosin ystävien määrän kautta. Merkittävänä seikkana aineistossa nousi ystävien määrä, joka on yhteydessä yksinäisyyden kokemiseen. Yksinäisyyttä kokivat nuoret, joiden ystävien määrä poikkesi toivotusta määrästä tai sosiaalisten suhteiden verkosto koetaan puutteellisenä. Mielenkiintoisena seikkana aineistossa nousi myös esiin erot sukupuolten välillä yksinäisyyden kokemuksessa. Aineiston mukaan poikien yksinäisyyttä tunnistetaan heikommin, eikä pojat välttämättä puhu tunteistaan ja kokemuksistaan yhtä avoimesti kuin tytöt. Tuen määrän ja yksinäisyyden välinen yhteys näyttäytyi sukupuolesta riippumatta samankaltaisena. Aineiston mukaan pojat, joilla oli ainoastaan yksi läheinen ystävä, kokivat ulkopuolisuutta, kun taas tytöillä yksikin läheinen ystävä koettiin yksinäisyyttä vähentävänä tekijänä. Aihepiiristä olisi mielenkiintoista jatkaa tutkimuksen tekemistä ja selvittää, millaisia eroja yksinäisyyden kokemuksesta nousee tyttöjen ja poikien välillä.

Koin oivaltavani tämän tutkielman kautta, kuinka monimutkaisesta ilmiöstä lopulta on kyse, kun aiheena on yksinäisyys. Taustalla vaikuttavat useat eri tekijät, eikä nuorella itsellään ole niihin aina mahdollisuutta vaikuttaa. On tärkeää ymmärtää, ettei yksinäisyydessä ole kyse ainoastaan siitä, ettei nuori löytäisi kaltaisiaan tai mahtuisi mukaan porukkaan, vaan vaikuttajana voi olla hyvinkin monenlaiset mekanismit.

Kuten Saarikin (2016, 297) toteaa, on yksinäisyyden tutkimus vielä hajanainen ja poikkitieteellinen tutkimuskenttä, jossa kuitenkin ymmärretään yksinäisyyden nivoutuminen yhteiskunnan rakenteisiin. Selvää on, että ilmiönä yksinäisyys kaipaa lisää tutkimusta, jotta yhteiskuntapoliittisilla ratkaisuilla voidaan vaikuttaa ilmiöön ja sen kokemiseen. Huomion arvoista on Saaren (2016, 317) mukaan muistaa, että yksinäisyys on yhteiskunnallinen ilmiö ja rakenteita uudistaessa tulisi huomioida pyrkimys yksinäisyyden vähenemiseen.

LÄHTEET

- Bourdieu, P. 1998. Järjen käytännöllisyys. Suom. Siimes, M. Tampere: Vastapaino.
- Cavanaugh, A. M. & Buehler, C. 2015. Adolescent loneliness and social anxiety: The role of multiple sources of support. *Journal of social and personal relationships*, 33(2), 149–170. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1177/0265407514567837>.
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Harinen, P. 2008. Hyvä, paha yksinäisyys. Itsellisyys, yksinäisyys ja ystävyys myöhäisnuoruudessa. Teoksessa M. Autio, K. Eräranta & S. Myllyniemi (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasianneuvottelukunta: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 84–93.
- Heiskanen, T. & Saaristo, L. 2011. Johdanto. Teoksessa T. Heiskanen & L. Saaristo (toim.) Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus, 7.
- Helakorpi, S. & Kivimäki, H. 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi -kouluterveyskysely 2021. Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä - yksinäisyyden tunne on yleistynyt. THL - Tilastoraportti 30/2021.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ilmonen, K. 2002. Luottamus paikallisiin instituutioihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Teoksessa P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Keuruu: PS-kustannus, 136–160.
- Junttila, N. 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Junttila, N. 2016. Yksinäisyyden ulottuvuudet. Teoksessa J. Saari (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 52–69.
- Kahma, N. 2011. Yhteiskuntaluokka ja maku. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2011:8. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25/4, 291-301.
- Kivelä, P. & Siisiäinen, M. 2007. Sosaalinen pääoma ja verkostot – teoriasta empiriaan. Teoksessa L. Alanen, V. Salminen & M. Siisiäinen (toim.), Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 149-180.
- Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Tampere University Press.
- Kouvo, A. 2010. Luokat ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa J. Erola (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 166-186.

- Kuula A. 2011. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: Bookwell.
- Lehtonen, H. & Kääriäinen, J. 2005. Hyvinvointivaltiot ja sosiaalisen pääoman ulottuvuudet. Teoksessa P. Jokivuori (toim.) Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva kustannus, 293–321.
- Lyyra, N., Välimaa, R., Leskinen, E., Kannas, L. & Heikinaro-Johansson, P. 2016. Koululaisten yksinäisyys. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja, 47(1), 34–47,103. Haettu osoitteesta <https://elektra-helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/k/0022-927-x/47/1/koululai.pdf>.
- Nuorisolaki 1285/2016.
- Purhonen, S., Gronow, J., Heikkilä, R., Kahma, N., Rahkonen, K. & Toikka, A. 2014. Suomalainen maku – Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen. Tallinna: Gaudeamus.
- Purhonen, S., Rahkonen, K. & Roos, J.P. 2006. Johdanto. Bourdieun sosiologian merkitys ja ominaislaatu. Teoksessa S. Purhonen & J.P. Roos (toim.) Bourdieu ja minä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 7–48.
- Randall, E.T. & Bohnert A.M. 2009. Organized activity involvement, depressive symptoms and social adjustment in adolescents: ethnicity and socioeconomic status as moderators. *Journal of youth and adolescence*, 38(9), 1187–1198. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9417-9>.
- Rinne, R., Kivirauma, J. & Lehtinen, E. 2004. Johdatus kasvatustieteisiin. Juva: WSOY.
- Roos, J.P. 2013. Taisteluista yhteistoimintaan -Pierre Bourdieu hyvinvointivaltion puolustajana. Teoksessa J. Saari, S. Taipale & S. Kainulainen (toim.) Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 135–152.
- Russell, D. W., Cutrona, C. E., McRae, C. & Gomez, M. 2012. Is Loneliness the Same as Being Alone? *The journal of psychology*, 146(1-2), 7–22. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1080/00223980.2011.589414>.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Keuruu: PS-kustannus, 5–27.
- Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOY.
- Saari, J. 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 297–317.
- Saaristo, K. & Jokinen, K. 2013. Sosiologia. Helsinki: Sanoma Pro.
- Siisiäinen, M. 2003. Yksi käsite, kaksi lähestymistapaa: Putnamin ja Bourdieun sosiaalinen pääoma. *Sosiologia* 3/2003, 204–218.
- Sosiaalihuoltolaki 1301 / 2014.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2015. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa M. Stolt, A. Axelin & R. Suhonen (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Turun yliopiston julkaisuja, 7-22.
- Sulkunen, P. 2006. Mikä ihmeen talous? Sosiaalisen synty ja hiipuminen Smithin ja Bourdieun yhteiskuntateorioissa. Teoksessa S. Purhonen & J.P. Roos (toim.) Bourdieu ja minä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 131–161.
- Tiilikainen, E. 2016. Polkuja yksinäisyyteen. Teoksessa J. Saari (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 129-148.

- Tolonen, T. 2010. Yhteiskuntaluokan ja paikallisuuden merkitys nuorten ryhmien ja tyylien muotoutumisessa. *Nuorisotutkimus*, 28(2), 3-22. Haettu osoitteesta <https://elektra-helsinki-fi.ezproxy.jyu.fi/oa/0780-0886/2010/2/yhteisku.pdf>.
- Tolonen, T., Aapola-Kari, S., Lahtinen, J. & Wrede-Jäntti, M. 2018. Miten kaupungista tulee oma? Kaupunkipääoma ja nuorten eriytyneet suhteet kaupunkitilaan. *Nuorisotutkimus*, 36(3), 6. Haettu osoitteesta <https://elektra-helsinki-fi.ezproxy.jyu.fi/oa/0780-0886/2018/3/mitenkau.pdf>.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa K. Määttä (toim.) Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja, 23-37.
- Valtioneuvosto 2021. Lapset, nuoret ja koronakriisi. Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteutumiseksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:2. Saatavissa: Lapset, nuoret ja koronakriisi - Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi (valtioneuvosto.fi)